

MÁCHŮV TAJNÝ PŘÍTEL

DALŠÍ TAJEMSTVÍ
BÁSNÍKA MÁJE

RADEK COUFAL

Radek Coufal

MÁCHŮV TAJNÝ PŘÍTEL

Další tajemství Básníka Máje

Prolog

Stál jsem tam pod horní branou na Bezdězu. Viděl jsem muže, který za mnou přišel z budoucnosti, jak doprovází jakéhosi ošklivého vojáka. Skryl jsem se za zdí. O něčem se zasvěceně bavili a já už nepochyboval, že je to o mně. Ten nákres, o kterém jsem mu řekl. Hned potom, co jsem mu o něm pověděl, mě zanechal spát u jezera v Doksech a tajně se vytratil.

Myslel si, že po vyčerpávající cestě, kterou jsme spolu podnikli z Prahy až sem během jedné jediné noci a dne, usnu a nebude mi divné, že se vytratil. To neznáš Máchu, člověče! Ten dokáže v kuse ujít i delší cesty!

Tak jsem za ním šel. Až sem, k Bezdězu. Samozřejmě ho zaslepila honba za tím nákresem, který jsem pohodil do sklepení tam na hradě.

Ten náhodný nákres! Napadl mě, když jsem si představoval, že jsem vězeň čekající v cele na popravu. Vcítil jsem se do jeho hlavy tak mocně, až jsem se dostal někam do jiného světa. Nebo prostoru. Bylo to děsivé a prožíval jsem to naplno.

Když jsem se potom duchem vrátil do toho vlhkého a temného sklepení, rychle jsem musel vylézt a pořídit ten nákres! Jenže – i já, tmavých myšlenek pán a smrti kníže, jsem se bál věcí, které jsem viděl. To už na mě bylo příliš!

Papír jsem vhodil právě do toho sklepení. Když jsme se s mým tajuplným přítelem z budoucnosti vypravili sem, abych mu ukázal, o čem chci psát tu báseň, která mi už roky víří hlavou, zaujala ho nejvíc zmínka o nákresu.

Zakázal mi dozvědět se cokoli o budoucnosti. Ale já tušil, proč tu je. A proč si vybral právě mě. A teď, když ho vidím v matném dopoledním slunci, jak schází s tím ošklivým vojákem z Bezdězu, je mi už všechno jasnější! Chtěli ten nákres! Nejde jim o mě! O Máj! O básnictví! Ani o budoucnost české vlasti. Ale o to, co jsem zakreslil po svém vidění.

A já jsem mu nadšeně líčil všechny pohnutky, které mě vedou k sepsání Máje! Já mu věřil! Setkával jsem se s ním a vyléval si mu duši. Myslel jsem si, že mi jako jediný rozumí! Že přišel, protože se tam v budoucnosti o mně ví jako o slavném spisovateli!

Věřil jsem mu! A on? Tajil sebemenší zmínku o budoucnosti. O sobě prozradil jenom málo. A radil mi – vždycky dobře, musím přiznat.

Fanaticky se snažil, aby se o něm žádný z mých přátel a vrstevníků nedozvěděl. Zakázal mi, abych o něm psal. Abych o něm kdekoli mluvil.

S jeho příchodem se mi potvrdilo, že to, co dělám, má hlubší smysl. Protože jinak by tu nebyl. Najednou jsem věděl, že ty moje povahové vlastnosti, které jsou podivínské pro mé současníky, jemu nevadí. Že moje psaní, které oni odmítají, on podporuje.

Potřeboval jsem ducha, kterému můžu svěřovat své niterní pochody – a v něm ho mám. A tu báseň, o které jsem mu po cestě

vyprávěl, sepíšu! I když mě zklamal – nešlo mu o mně, ale o získání toho nákresu? Nebo přece jenom ne? Někdy jsem cítil... jako by byl takovým mým otcem. Když ne otcem, tak dobrodincem. Rádcem i karatelem.

Dívám se, jak nasedá do kočárku, je z toho sklepení celý otrhaný a špinavý, sotva se vleče. A mě nechá klidně tady – a sám si jako pán odjíždí do Prahy!

Já vám ukážu! A nechám v té básni i tu hrůzyplnou pasáž, kterou jsem viděl v temném sklepe! Já, Ignác Karel Mácha, chci konečně výrazněji vystoupit před veřejností!

Pohlédnu na siluetu hradu tam nade mnou. A už opadané stromy na listopadovém kopci. I pro vás, moji mlčenliví druzi, i pro vás to dělám!

Část první

Cizincem v Máchově době

Hrdinové jsou skoro vždycky sympatičtí. Možná mám, možná nemám pravdu. To lidi, zejména čtenáři, mívají rádi hrdiny, kteří bojují na straně dobra.

Na druhé straně zlo přitahuje.

Rozhodně nejsem hrdina, ani jsem jím nikdy být nechtěl. A to, o čem vám teď celou dobu budu povídat, se mi jednoho dne otevřelo tak náhodou jako perlorodka se vzácnou perlou.

Patřil jsem toho roku, kdy se česká společnost čím dál víc stahovala do ulity, protože nevěřila politikům, nevěřila ekonomům, dokonce ani umělcům a bavičům, tak tehdy jsem patřil k těm, co si svůj život jenom tak prožívají, občas přežívají. Pouštěl jsem si zrovna Gershwinovu Rapsódii v modrém, tóny vyskakovaly do výšin a zase zaplouvaly pod hladinu a já měl ve svém starojezeveckém bytě nostalgickou náladu.

Premítal jsem o tom, proč jsem vůbec studoval historii a češtinu, když se tím neuživím. Dupal jsem o tom, proč jsem neuskutečnil své sny. Jako například cestu do Jižní Ameriky, dalším snem pro mě bylo psaní knih, které by lidi četli, já bych žil v ústraní a tvořil každý

rok novou, říkalo by se o mně, kde že ty nápady беру, ty zápletky a tak.

A zatím tady poslouchám hořkosladkou rapsódii a mým současným jediným kamarádem je modrý andulák Jára. Někdy, když mě to popadne, přisednu si k jeho kleci (i když mu třeba celý den nechávám dvířka otevřená) a povídám si s ním, jako si staří lidé povídají se psy. Se psy a andulkami se povídá líp než s ženami. A často mnohem lépe než s chlapy – ti mají ta svá chlapácká témata, jsou rádoby vtipní, sexističtí, siláčtí, nebaví mě to. Držím se od chlapů dál než od žen.

Pamatuju si, že toho večera, kdy to všechno začalo, jsem přivřel oči a představoval si šťastné dny dětství na vesnici. Zahradu zalitou jarním sluncem, vůni písku a hraček z osmdesátých let. Viděl jsem před sebou samé usmívající se lidi. Usmívali se na mě i přes komunismus, který tam byl, i přes uzavřené hranice a nedostatek potravin a základních hygienických potřeb v krámech.

Najednou Gershwin skončil a Jára se rozzlobil. Znáte andulky, jak se čílí, klobají zobákem do bidýlka a poskakují sem a tam.

Usoudil jsem, že je potřeba pustit jinou skladbu. Zvolil jsem Beethovenu sedmou, allegretto. U téhle melodie jsem si vždycky představoval, jak do nočního města pomalu sněžením přichází vysoký cizinec v dlouhém černém plášti, matné světlo lamp se s námahou prodírá stínem vloček. Cizinec jde, není mu vidět do tváře, teprve když melodie vyskočí na maximum, pohlédnu do toho obličje a vyděsím se – vidím d'ábla.

Už dlouho jsem přemýšlel, jak to všechno ukončit.

Když se andulák zklidnil a allegretto pohaslo, nechal jsem otevřená dvířka od klece, obešel jsem svůj staromládenecký byt, ještě vyndal z polic některé oblíbené knihy, s ironickým úsměškem je pohladil, řekl jsem jim přátelsky, že intelekt a nadání se v téhle době nenosí, nechal jsem svítit jenom svíčku a připravil se na odchod.

Neměla to být žádná demonstrace. Prostě mě to v téhle době a v zemi, kterou jsem měl rád, nebavilo. Byl jsem z vývoje naší kultury hořce zklamaný. A navíc jsem se sotva uživil, nemohl jsem pomýšlet na založení rodiny ani teď, po třicítce. Ani rodina, ani práce v oboru, který jsem si vybral. Zdroje financí vyschly.

Pustil jsem poslední skladbu, Bacha. In the Air. Přiložil jsem si pistoli ke spánku, vím, že jsem se ani nechvěl. Cítil jsem smíření. A bohorovný klid. Sbohem, dobo komerce. Járo, vyleť si pak oknem ven. Žádný dopis na rozloučenou. Je to jenom neschopnost žít takhle. Nechal jsem si utéct dobu. Patřím spíš do časů, které jsou v čítankách a učebnicích dějepisu.

Pamatuju si, jak jsem to udělal.

Svíčka pořád ještě liknavě hořela. Otevřel jsem oči. Stejný byt, jen ležím na podlaze. Civím na roh svého stolu. Leží pod ním nějaká účtenka.

Pak mě to napadne. Osahávám si hlavu. Nejdřív opatrně, potom zběsile. Přetočím se na bok. Jsem děsně zmatený. Tak stalo se to nebo ne? Vystřelil jsem? Jdu na kolena. Hmatám kolem sebe a sháním pistoli. Jenže ta nikde. Jinak nechybí vůbec nic. Stejný koberec, který

jsem chtěl dávno vyhodit. Stejný obraz vlčích máků na stěně, vedle knihovna, knihy jsou v ní naprosto stejně srovnané.

Počkat! uvědomím si. Něco tu ještě kromě zbraně chybí. Popojdu ke kleci. Dvířka jsou úplně stejně otevřená. Ale Jára nikde.

Tak moment... pistole a tohle všechno se mi rozhodně nemohlo jenom zdát. S pitím jsem přestal před víc jak půl rokem. Schizofrenii mi nikdy nediagnostikovali. Něco tu sakra nesedí. Andulák mohl odletět mírně pootevřeným oknem. Ale určitě s sebou nemohl odnést těžkou zbraň a už vůbec jsem neměl být naživu! A když naživu, tak v kaluži krve, s mozkiem na zemi a možná v lítosti a vzteku, že se mi to nepovedlo okamžitě.

Jenže hlavu mám celou. Snažil jsem se rozsvítit, ale v pokoji nešla elektřina. Pohlédl jsem na notebook, kde předtím svítilo na displeji youtube.com a doznívaly tóny Bacha. Místo toho tam teď bylo oznámení, že spojení nelze navázat. I když byl počítač na nabíječce, baterie se nedobýjela.

Co se to děje? Vypnuli elektriku? Pokud vím, teď na jaře bouřky nehrozí. A silný vítr nebo sněžení – nic z toho jsem předtím venku nezaznamenal.

Rozběhl jsem se po bytě a zkoušel vypínače. Nic. Televizi a rádio. Nic.

Instinktivně jsem zamířil k oknu, za kterým měla být noc. Pokud bude zhasnuto i v ostatních bytech v ulici, je jasné, že porucha není jenom u mě.

Bylo mi trochu divné, že i kolem je takový zvláštní klid. Blížil jsem se k oknu a neslyšel ani zvuky aut a hromadné dopravy, která občas kolem našeho bloku projela. Co by se to stalo?

Opatrně jsem vyhlédl z okna. To, co jsem i přes celkovou tmu spatřil, mi vyrazilo dech úplně. Okamžitě jsem okno zase pevně zavřel, odskočil od něj a šel si omýt do koupelny obličej, abych se vzpamatoval.

Z kohoutku vyteklo ale jen trochu vody, pak to zachřčelo a potrubí mi už nic nevydalo. Chyběl mi aspoň můj kamarád andulák.

Nejmíň půl hodiny jsem seděl v polotmě dohořívající svíčky. Chytře jsem vypnul notebook – aby se nevybil úplně, protože bych ho mohl potřebovat. A na skoupé světlo svíček si budu muset začít zvykat. Něco se totiž stalo a tam venku...

S elektřinou a s vodou jsem se smířil. Vyndal jsem zbytek věcí z lednice. Byla už nad ránem rozteklá. Povytahoval jsem všechny zbytečné šňůry ze zásuvek. Ještě předtím jsem zamkl na dva západy, aby sem náhodou nikdo nepřišel. Zatím jsem neměl tušení, jenom předtuchu. Předtuchu, že něco tam venku není, jak bylo předtím. Něco, co se zatím bojím vyslovit.

Pro jistotu jsem se zkusil trochu říznout do předloktí. Vytekla mi čirá krev. Cítil jsem bolest. Močil jsem. Pil a jedl. Všechno jsem to cítil. I vůně a zápachy. Takže žiju. Ale něco se změnilo. A já dřív nebo později budu muset přijít na to, co to bylo. Nějaký čas v bytě vydržím, ale pak musím vyjít ven. Dojdou mi potraviny a pití z plastových lahví. A rozhodně nemám další svíčky.

Určitě ale počkám, až se venku rozední. Zvědavostí jsem vůbec neusnul, i když se mi klížily oči jako řeznickému psu.

Uvažoval jsem logicky a chladnokrevně. Pokud to není sen nebo život po životě, musím být obezřetný a neprozradit se. Nejdřív jen tak nakouknu z okna, co se venku děje. Poslechnu si hlasy lidí. Podívám se, co mají na sobě. Pak teprve můžu vyjít a začít se rozkoukávat venku. Nevím, jestli to půjde za světla. A vůbec netuším, jestli se tady může vycházet v noci.

Pak jsem zaslechl první zvuk zvenčí. Byl to dusot kopyt. Koňských kopyt. A hrkání dřevěných kol po kamení. Znělo to jako silné bouchání do zdi. Pak dlouho nic. Až před úsvitem zarachotily dveře. Někde blízko. Pak zakokrhal kohout. Tady v Praze?

Rozječelo se mimino. A z dlažebních kostek se ozvaly kroky. Pak zase rachocení. A další kroky. A první nesrozumitelný výkřik. Tak... bylo to tady. Ten výkřik zněl jako německý pozdrav. Jeden muž tam venku zdravil dalšího. Otevírala se nějaká vrata. Opět cosi zadrnčelo po dláždění. Někdo si zapískl. Kohout se ozval podruhé (kde tady můžou mít kohouta a slepice? Vždyť to by na starém městě museli mít uvnitř bytu). Pak jsem si ale uvědomil, že nic není jako předtím a budu se s tím muset naučit zacházet.

Jenže zatím jsem ještě netušil, kde jsem se to ocitl.

Když se náraz ocitnete ve světě, kde jste vetřelcem, máte dvě možnosti. Okamžitě se zbrkle prozradit a nechat se pronásledovat a chytit jako vetřelec. Nebo dělat všechno pro to, abyste se maskovali

a přizpůsobili. Vaše šance na přežití tak stoupá úměrně tomu, jak jste dobří.

Vybral jsem si druhou možnost a rozhodl se přizpůsobit tomu, co jsem zahlédl venku. Jestli jsem to dobře pochopil, to venku je pořád Praha. Což je první skvělá zpráva. Dokonce stále stejná ulice, ve které jsem bydlel ve svém starojezevčím bytě.

Druhá skvělá zpráva je, že mi v bytě zůstaly moje věci a zázemí. Méně skvělá zpráva byla, že tu není elektřina, vodovod, signál na mobil ani žádná technická vymoženost.

Zkrátka zbyl mi jenom můj byt odříznutý od zdrojů proudu, vody a plynu.

Nesmím dovnitř nikoho zvenčí pustit. Musím si svoje jediné zázemí tady chránit jako posvátný relikviář.

Dřív nebo později se musím dostat ven, abych někde sehnal věci a jídlo, které potřebuju tady.

Asi se ptáte, kde to tedy jsem. Jako strážlivě uvažující člověk bych vám jednoduše odpověděl – jsem v Praze, ale v jiné době. I když jsem o trochu líp vybavený historickými znalostmi než někteří z vás, netroufám si ale zatím říct, co je to za období.

Zní to šíleně samo o sobě, já vím. Když jsem podruhé opatrně vyhlédl z okýnka, ulehčeně jsem konstatoval: Hlavně že to není nějaký středověk nebo Protektorát. Vypadá to tam docela mírumilovně.

Je to Praha bez aut, hluku, smogu a turistů. Bez digitálních zón, moderních zmutovaných virů a neustálého chvění pohybu a umělého osvětlení.

Po tom jsem přece před... jak bych tomu řekl? Před zmáčknutím spouště? Ne, před odchodem z mé doby bude znít líp. Takže po jiném světě jsem přece před odchodem z mé doby snil. Myslíte, že se člověk po smrti – jestli jsem po smrti – ocitne tam, kde si přál být?

Jenže já si vlastně nepřál být někde jinde. Jednoduše jsem si přál nebýt. Nedoufal jsem, že bych se tím činem ocitl v nějaké jiné době.

Sám sobě jsem se zdál živý a zdravý. Dokonce jsem pil, jedl, dal jsem si šlofíka, a když jsem se opět vzbudil, bylo venku v té jiné době rušné dopoledne.

Pokud jsem z masa a kostí – při pohledu do zrcadla jsem si připadal pořád stejný, se světlými vlasy ustupujícími na čele, s bledou pletí, poněkud velkým nosem, obočím jako tmavé chomáčky, modrýma očima a výškou postavy sto osmdesát pět centimetrů a ve věku pětatřicet let – měli by mě vidět i ti lidé venku. Lidé z téhle doby.

Takže prr. Nejdřív musím opatrně zjistit, v jaké době jsem se to ocitl. Drkotání kol od drožek a kočárů po dláždění svědčí o tom, že je to období před vynálezem aut a tramvají. Stejně nebo podobné štíty a průčelí domů naproti zase o tom, že by to mohlo být minimálně sedmnácté století – ne, tamhle ta ozdoba je spíš z osmnáctého a už tam je – takže musí to být osmnácté nebo devatenácté století.

S tím souvisí i německé pozdravy, které zvenku občas zaslechnu.

Tak třeba teď – pisklavý mužský hlas docela hlasitě zvolá německy: „Složte to dříví do dvora!“

A hluboký, mručivý, taky mužský mu odpoví: „Ano, jak si přeji.“

Mají tóniny a barvu a melodii hlasu jaksí jinak postavenou.

Viděli jste někdy nějaký film pro pamětníky z první republiky? Jistě. Tak tam mají všichni takovou „jinou výslovnost“, je to tak? Přesně tak to cítím na jejich hlasech – mluví jinak, německá slova jsou prakticky stejná, jen ta melodie a možná slovosled jsou jiné.

Česky venku zatím nikdo nepromluvil.

Proto se domnívám, že venku musí být maximálně rok 1848. Víc ne.

Jenže na to, abych se tam mohl vypravit, potřebuju zamakat. Nejen na své pozapomenuté němčině. Musím se taky přiměřeně maskovat. Nemůžu zkrátka vyjít mezi Pražany z devatenáctého nebo osmnáctého století v šortkách, alpínkách, tričku a bundě.

Všechno si na sobě musím uzpůsobit tak, abych zbytečně nepoutal pozornost.

První, co udělám, je, že proberu svůj šatník. Ale nic, co bych viděl v člancích o módě biedermeieru, empíru, klasicismu nebo romantismu ve skříni bohužel nemám. V hypermarketech a krámcích to totiž neprodávali. A v půjčovně kostýmů jsem si oděv půjčoval jen jednou jedinkrát – ale to byl dres Frankensteinova i s maskou na hlavu na jeden školní bál.

Takže tady mám první překážku. Jediné, co můžu zkusit, je vyjít ven za šera v černém obleku, lakýrkách a ve flaušovém kabátě. Klobouk bohužel taky nemám. Nějakou dobu už se za mě totiž nenosil, i když připouštím, že zvlášť u některých holohlavců ta móda v posledních letech zase nastala.

Vyjít ven správně oblečený je první pravidlo, jak tady uspět a přežít. Německy našťestí jako historik ještě umím a melodii hlasu můžu brzy odposlouchat a napodobit.

Málem jsem tupě usedl k notebooku, že si na internetu vyhledám pánskou módu té doby, než jsem si uvědomil, že kromě elektřiny ještě nezavedli ani kabelové připojení, natož nějaké wifi.

Jaké byste měli na mém místě pocity? Já dostal nebývalý hlad a zjistil jsem, že jídla mám v bytě, odkud jsem chtěl navždycky odejít, zoufale málo a toho, co se dá rychle připravit bez sporáku a tepelné úpravy, ještě méně. A kamna s pecí jsem si zavést nenechal.

Takže... budu muset do zítřka, maximálně do tří dnů (a to už by bylo vysilující a nepříjemné s hladem, hygienou a žízní) vymyslet, jak se dostanu ven, aby mě hned neodvlekli do ústavu pro choromyslné nebo do věznice (ani u jednoho ústavu jsem si nebyl jistý, kde by mohl v té době být a jak to tam vypadá a co tam s vámi dělají).

Během prvního dne jsem několikrát zaslechl i dětský pláč, ženské a dívčí hlasy, a to asi za stěnou. Z ulice jsem pootevřeným oknem ucítil pach vařeného zelí, pak příjemně nasládlou vůni pečiva, ale tak nevonělo pečivo v té době, ze které jsem odešel, tak rajscky mohl hladovému vonět jedině ukrutně dobrý a poctivý domácí chleba.

Na ulici nikdo nevenčil psy, zato tudy za půldne projelo o to víc koní, protlačily se desítky vozíků, zahlédl jsem i nějakou babku s chrastím na zádech, pak jinou s obrovskou nůší. Zaujal mě povoz

plně naložený ledem. Vzpomněl jsem si, že ještě do padesátých let se sekal led hlavně do hostinců u dnešních náplavek. Dřív, než postavili kamenné náplavky a zdi, kotvily u břehů vory s kmeny připravenými voraři až z Šumavy.

Můžu říct, že jsem začínal být nejen napjatý, ale dokonce jsem se na svět tam venku těšil. Lákal mě. Víte, co jsem cítil? Novou chuť do života.

Chuť do života, nebo spíš zvědavost, o co lepší nebo horší to bude v jiné době. Co když zjistím, že to tu bude ještě tvrdší a marnější?

Ale těšil jsem se. Až natolik, že jsem úplně zapomněl na ten poslední večer tam, na touhu už nikdy neotevřít zklamané a unavené oči.

Pohládl jsem Járovu klec. *Kam ty ses mi vypařil? Souvisí tvoje zmizení nějak s mým přenosem do jiné doby?* mluvil jsem k pohřešovanému andulákovi.

Ať už jsem si s tím lámal hlavu sebevíc, jedno bylo jisté: Musím brzy ven.

Celý den jsem škvírou v okně zkoumal, jestli se v ulicích taky pohybuje něco jako policie. Věděl jsem sice, nebo jsem si matně z přednášek o Rakousku vzpomínal, že hlavní strážní roli hrála armáda a její posádky. Ale postupně začala v krajích vznikat policejní ředitelství. Na pomoc vojsku, když třeba muselo odtáhnout.

Od napoleonských dob tu existovali četníci – ale jaké nosili uniformy a kde všude zasahovali – to už jsem si vybavoval hůř než mlhavě.

Nerad bych se v noci v obleku z 21. století potkal ve starodávné Praze s kníratým četníkem nebo vojenskou hlídkou. Navíc tu byl každý druhý Pražan donašeč nebo špicl. Natolik dobře si to pamatuju z povinné četby i odborných knih o téhle době.

A co když půjdu, a rovnou mě někdo přepadne? A jak je to s městskými branami? Praha přece byla uzavřená několika branami a v těch strážila čtyřicet hodin denně hlídka. Jo, to nebylo o volném pohybu jako za mých časů.

Přesto mi možnost vykrást se po setmění přišla pořád jako nejlepší pokus.

Tam venku mělo být snad taky jaro. Někteří kramáři a řemeslníci chodili jen v dlouhé lněné košili a vestě. Navlékl jsem si kalhoty a bílou košili. Po dlouhém hrabání vespod skříně jsem narazil dokonce na šátek a aspoň ten si dal kolem krku.

Ted' čepici, která by připomínala řemeslnickou, když nemám klobouk. Tam venku se nepohyboval nikdo aspoň bez čepice. Ženy zase bez šátku nebo čepce.

Ať jsem hledal, jak jsem hledal, objevil jsem jenom kšiltovku s nápisem Shell. S reklamou na čerpací stanici založenou ve 20. století se můžu ukázat tak leda sobě.

A na výrobu nějaké vlastní čepice jsem neměl šikovnost ani nástroje.

Rozhodl jsem se, že vyjdu takhle.

Škvírou v okně jsem z bezpečí bytu pozoroval, jak se do ulice vkrádá soumrak.

Jestli nezaslechnu pochodový krok vojáků nebo četníků – zatím jsem nevěděl, jestli už četníci existují – pokusím se vydat ven.

Starosti mi dělalo ještě jedno zjištění. Spolu s elektřinou, plynem a vodou mi přestaly fungovat veškeré hodiny a hodinky. Zastavily se v půl desáté. Nacházím se tedy v nějakém bezčase? Budu se muset orientovat podle denních dob. Nebo že by se po setmění v ulicích ozval hlas ponocného?

Zatím se nikdo takový neobjevil.

Až se dostanu ven, prozkoumám, jestli mě vůbec obyvatelé tohoto světa a zdejšího času vidí. Taky pro ně můžu být něco jako duch. No uznejte – ocitnout se i s celým bytem tady...

Už se skoro setmělo a křik i kroky a drkotání kol pomalu ustávalo.

Nejdřív jsem zkusil nenápadně odemknout a vzít za kliku. Dlouho jsem ve své době nepocítil směs vzrušení a strachu. Právě to se mi teď stalo a napětí se mi usadilo v každé molekule těla. Pomalu jsem otevíral dveře a za nimi... byla tam ponurá chodba s ošlapanými schody. Doufám, že nebudou skřípat. Ujistil jsem se, že za dveřmi nečeká žádné nemilé překvapení a vyklouzl na chodbu. Ovanul mě chlad a zvětšela vůně staroby. Ale uvnitř mě polévalo horko. Jako když vstupujete poprvé na nově objevený kontinent.

Zase jsem za sebou zamknul. Byla to vteřina, ale mně to přišlo jako celé minuty. Nechtěl jsem vzbudit pozornost.

Pak se stalo přesně to, co jsem předpokládal. Schod děsivě zavrzal. Za protějšími dveřmi, kde v mém čase bydleli nějací Tůmovi, starší pár s malým pejskem, co ho pan Tůma vždycky nerad venčil a paní mu za to nadávala, se ozval dětský pláč.

Byl to ten pláč, který jsem slyšel zpoza stěny.

Vybavilo se mi z dějin to, že byl skoro zázrak, když se dítě narodilo živé, zdravé, nebo když přežilo do puberty. Dřív byli lidi na smrt zvyklí od narození. Byla už při porodu očekávaná a všichni s ní žili tak nějak smíření.

Ty dveře se ale nepodobaly Tůmovic. Byly z mnohem staršího kusu dřeva, nelakované a klika byla – co moje oči ve tmě odhalily – skoro vyviklaná. Zdálo se, jako by dveře nedoléhaly, anebo dokonce – že byly otevřené!

Pronikavé vrznutí schodu našťestí nikoho nevyburcovalo. Stál jsem tam a bál se našlápnout na další schody. *No to tady budu takhle stát?* řekl jsem si nakonec a sebral odvalu. Ostatní schody – dřevěné a sešlapané jako děsivě staré stupínky do kostelních věží – skřípaly a vrzaly stejně. Radši jsem po nich bleskově seběhl a v místě, kde u našeho domu v mém čase bývala železná vrata, byla úplně jiná, dřevěná. Navíc s malými vrátky, teď přivřenými. Klika se nějak podivně hýbala, když jsem za ni bral.

Když jsem vyčouhl na ulici, oddechl jsem si. Fajn, tak jsem venku.

Popošel jsem několik kroků a přivřel oči. Zatajil dech. Takové ticho... svět zbavený hluku, přejíždění aut po asfaltu, houkání, vzdálených motorů, to byl svět, který mi lahodil. Namlouval jsem si

to, nebo tu byl vzduch tak řídký a voňavý, až mi to vlévalo serotonin do mozku? Napětí ve mně povolilo a já si volně vykračoval potemnělou ulicí.

Místo vietnamské prodejny za rohem byla – světe div se – prádelna. Okenice od ní byly zavřené. Stará drogerie s posprejovanou zdí zmizela a místo ní tam byla oprýskaná stěna zešedlého domu. Pod nohama jsem neměl asfalt, jen kočičí hlavy. Zdálo se mi, že tak nějak víc drží pohromadě. Chyběl obrubník. A v cestě mi nestála ani jediná dopravní značka, pouliční lampa nebo dokonce kontejner s plasty.

Pak jsem se zarazil ještě víc – zadní půlka ulice chyběla a místo ní – místo domů – byl svah porostlý stromy! A zrovna od těch stromů se ke mně blížila postava.

Kde je konec Františku Křižíkovi a jeho obloukovým lampám? Možná i jeho otec si ještě hraje s dřívky a umí sotva pár slov.

Jestli jsem se ocitl v nějaké šťastnější době, než ze které jsem o své vůli odešel, tak ta blížící se postava nebude voják nebo tajnej. Mužská postava to je. Zatím se na ní všechno černá, i vysoký klobouk, co má posazený na hlavě. Už trochu rozeznávám – nemá nikde zavěšenou šavli ani v ruce nenese pušku. Jde přímo proti mně. Mám utéct? Mám důstojně jít?

Najednou je pět metrů ode mě. Teď se ukáže, jestli jsem živý. Přesně to přece potřebuju zjistit, ne?

Jestli mě vidí, měl by se mi trochu vyhnout a pravděpodobně mě pozdravit. Snad to není nějaký rabiát nebo opilec a rovnou na mě nezaútočí?

Znovu se mi zatajil dech.

Muž se mi podle očekávání skutečně nepatrně vyhnul, vysoký klobouk si nesundal, ale pravou rukou si ho na hlavě trochu ponadzvedl. Ze rtů, které jsem ve tmě neviděl se pohybovat, mu odskočil německý pozdrav „grüss gott,“ ale jen tak napůl vyslovený.

Tedy viděl mě. A tak trochu uspěchaně šel dál. Podpatky mírně klapaly po dláždění.

To bylo moje první setkání s člověkem z téhle doby.

A trochu mi díky oděvu, který nosil ten chlap, došlo, jaká doba to může být. Rozhodně první polovina devatenáctého století. Muž klidně se pohybující ulicí, nepřítomnost vojska, to mi zase napovídá, že už je po napoleonských válkách. Aspoň doufám.

Užuž jsem chtěl pokračovat ve výzvědách. Když mi vskočil do cesty...

...měl i přes tu tmou jasně zašpiněný bílý plášť, přes rameno tornu, na hlavě třírohý – nebo kdysi třírohý – klobouk tmavé barvy. V ruce držel bič a párkrát jím přede mě zašvihal. Asi to měl dobře secvičené, protože mi to prosvištělo kolem uší jako proříznutí vzduchu nožem.

Vypadal jako někdo mezi biřicem a opilým vysloužilcem z armády. Teprve teď jsem si všiml, že u pasu má zavěšená ještě řetězová pouta. Rozcinkala se.

Hned druhý člověk, kterého tady potkám a... vskočil mi do cesty a zaručeně o mně věděl. Tušil, že tudy v tuhle dobu půjdu. Ten nečekal na toho muže přede mnou, ani na nikoho z téhle doby. Zamrazilo mě v zádech, ale nemohl jsem se hnout.

Ten v bílém plášti čekal na mě.

Nevěděl jsem, co mám udělat. V oblečení z dvacátého prvního století a lakýrkách bez tvrdých podpatků, neschopný utíkat před mužem s bičem.

Jako by se mi za mou neschopnost chtěl vysmát, švihl ještě. Rána šla těsně kolem břicha. Doprovodil ji hlubokým smíchem. Nelidsky znějícím smíchem.

Otočil jsem se. Na ulici nikdo jiný kromě nás dvou nebyl. My dva se tady asi museli potkat. Vyrozuměl jsem z jeho postoje, že ví, kdo jsem. Ale jak je to možné? Ostatně... jak je možné, že jsem vůbec tady...

Muž s bičem se uklidnil. Stáli jsme proti sobě jako psi, kteří větrí.

„Kdo jste?“ sebral jsem odvahu a zeptal se ho roztřeseným hlasem německy.

„Na mě česky můžeš mluvit,“ ozval se jeho nápadně hluboký hlas, podbarvený nosovkami. Ano, mluvil hodně přes nos. Pak se opět zasmál.

„Říkej mi Verbíř,“ prohlásil a dva kroky se posunul směrem ke mně. Ucítil jsem zašlý pot, neprané hadry, příměs moči a kyseliny. A od úst toho člověka pálenku.

„Co mi chcete?“ zachvěl jsem se, že to muselo být poznat i přes tmou.

„Ty sem nepatříš,“ zarachotil řetězy jako čert na Mikuláše.

Odvaha mě opustila. Možná proto, že jsem zahlédl něco z jeho tváře. Nebyl jsem si jistý... ale spousta věcí, které na normální tváři měly být, tam u něj na jeho obličejí chyběly.

Jak to může tak dobře vědět? Byl tady na mě nachystaný?

„Takže ty o mně víš?“ dokázal jsem se ještě optat.

„Víme o tobě,“ zabručel a jeho zápach mě lízal do chřípí. Stál už těsně u mě. Chytil mě násilně za loket a řetězy spustily d'ábelskou tirádu.

Něco mě drželo na místě, nábožně jsem stál, jako nohama v dva dny starém betonu.

Puch byl tak pekelný, že se mi zvedal žaludek, takový smrad jsem cítil u žebráka rozloženého za kostelem v kartonových krabicích. Měl svrab a vousy plné hlíny a snad mu v nich rostla i tráva nebo mech.

Tenhle vousy neměl, ale puch šířil stejně šílený.

„Zabijete mě?“ vydoloval jsem odněkud z konečků svých sil.

„Né!“ mírně se zařehťal.

„Zavřete mě do vězení?“ zkoušel jsem ještě dolovat.

„Né!“ zařehťal znovu.

„Tak... co?“ nenacházel jsem další slova.

„Hlídati tě budeme. I špiclovati tebe,“ pustil mi najednou ruku.

Ulevilo se mi. Tak přece jenom mě snad hned nezabije. Může si člověk hygieně přivyklý jako já vůbec někdy zvyknout na dobu s mnohem zanedbanější čistotou těla?

„Špiclovat?“ dotazoval jsem se nechápavě.

„Pamatuj – díry můžeme otvírat a celovat jenom my! My a jen my!“ promluvil svým nosálem trochu nesrozumitelně. Nedocházel mi význam toho, co říká.

„Díry? Celovat?“ nerozuměl jsem.

„Díry v čase. Díry v životech,“ odsouval mě svou silnou rukou kamsi k rohu nejbližší budovy. Z ulice tam vyrůstal strom.

„Tak to vy nějak můžete za mou přítomnost tady?“ nadechl jsem se, když mě přimáčkl ke zdi a puch se ještě víc rozvoněl.

„Né!“ odpověděl svým obvyklým způsobem.

„Tak kdo?“ vyrazil jsem ze sebe.

„Teď na tom nezáleží. Jsi tady.“ zachroupal čelistmi a rozhlédl se. Nikde nikdo.

„Nebudeš zasahovati do ničehož, co se tě netýká,“ přikázal mi.

Celkem logicky jsem přikývl a souhlasil, protože se ke mně tiskl dost nepřátelsky. Chtěl mě zastrašit.

„Když už jsi tady, jsi tady pro něco, pamatuj si,“ řekl pak a opět uvolnil stisk. Zhluboka jsem nasál vzduch plný hlíny. Puch našťestí vanul na druhou stranu. Jinak bych zvracel a možná mu svými zvratky přidal další libý pach na jeho kdysi bílý plášť.

„Svůj úkol si splň. Ale nic jiného neměň. Jinak se u nás se zlou potážeš!“ zdůraznil na slově „u nás“.

„Nevím, jaký úkol mám,“ bránil jsem se a musel jsem se předklonit, aby se mi neroztočila hlava.

„Vždyť jsem se tady probudil teprve v noci,“ argumentoval jsem.

„Myšlenkami jsi tady už dlouho,“ zachrčel svým trombónem a poodstoupil, jako by se mu přestalo chtít na mě útočit.

Nevzpomínal jsem si, že bych kdy snil nebo jakkoli uvažoval o době předbřeznové. O obrození. O romantismu a biedermeieru.

„Potřebuju přesně vědět, v jakém jsem roce,“ vzpamatoval jsem se a uvědomil si, že pokud bude Verbíř ochotný povědět mi některé skutečnosti, bude mi ještě užitečný.

„Je druhá sobota po Zmrtvýchvstání Páně roku tisícího osmistého třicátého druhého,“ prozradil mi.

Tušil jsem podobný letopočet. Ještě že tak. Třeba rok 1805 by byl mnohem válečnější. Rok 1848 neklidný a nebezpečný.

Jsem tedy někde uprostřed významných zlomů devatenáctého století.

„Jaký tedy je ten můj úkol?“ zkusil jsem to na něj přímo. Klepavka přestávala. A právě v tom okamžiku zase rozčileně švihl bičem.

„Starej se sám!“ upozornil mě a zachřestil řetězy.

Ustoupil jsem se zjištěním, že si ho nesmím naštvat, pokud mě tady má občas hlídat. Uvědomil jsem si, že je dobré mít někoho, kdo ví, že jsem odjinud. I když je to zrudá a prudeš.

„Takže mě máte jenom hlídat, abych tady něco nevyvedl,“ položil jsem si řečnickou otázku.

„A jak tady přežiju, když mám ten úkol?“ odvážil jsem se dál zeptat.

Odpověděl švihnutím okolo spánku.

Nebál jsem se. Napadlo mě, že tenhle chlapík mě nechce zabít ani zbít. Pravděpodobně mě z nějakého zatím neznámého důvodu potřebuje.

„Jak mám sehnat oblečení, ha? Abych byl nenápadný, no?“ obořil jsem se na něj.

Mlčel. Zřejmě usoudil, že je to tak lepší.

„A peníze? Ani nevím, nevzpomínám si, jak se teď peníze jmenují – zlatky? A krejcary? Co si tady můžu koupit za jednu zlatku?“

Asi už toho vyptávání na něj bylo moc. A toho tónu.

Popadl mě za límec, natrhl mi košili, vyzdvihl mě nad zem a já ucítil rány. Bušil mi do hrudníku a do obličeje, kupodivu ale tak, že mi nic nezlomil. Zub mi nepřerazil.

Trvalo to krátce, látka z košile se trhala, krev z nosu se spustila, ztratil jsem botu a najednou ležel uprostřed ulice.

Sípal jsem, muž s bičem byl pryč, Verbíř, napůl halucinace, napůl varování, že si tady musím dávat setsakra pozor, pokud chci přežít.

A to se mi hned potvrdilo.

Jak jsem tak ležel uprostřed ulice, jak jsem se pomalu zvedal, uslyšel jsem stále se blížící dusot kopyt.

Pak někdo nade mnou vykřikl: „Prr!“

Naštěstí se koně zastavili a kočár se celý zabrzdil.

Vítejte v roce osmnáct set třicet dva!

„Jesuskotte!“ zaslechl jsem od toho kočáru pánský hlas. Mluvil typickou povýšenou němčinou.

Pak tam byl ještě někdo. Kočí, ano, kočí tam s ním byl. Pán vystoupil. To už u mě stál kočí, mluvil taky německy – jestli se mi nic nestalo a tak. Rozuměl jsem skoro všemu.

„Ožrala nebo co?“ zahartusil pán od dvířek kočáru, zřejmě byl zvyklý poroučet. Taký cestovat bez překážek v cestě. I noční Prahou.

„Nein. Kein Säufer, Herr Flögel. Ne, žádný ožrala, pane Flögele.“
To řekl kočí. Sbíral mě ze země.

„Was ist los? Co se stalo?“ ptal se mě a já byl ze všeho ztumpachovělý. Pochopil jsem, že mi kočí nechce nijak ublížit, ale na druhou stranu jsem byl v beznadějně situaci, kdy mě mohla sebemenší hloupost prozradit. Zatím jsem naprosto nechápal, proč mě Verbíř najednou tak nečekaně zbil, a když mě zbil, proč tak citlivě a dovedně, že jsem měl jenom šrámy a obraženiny, ne zlomeniny.

„Zbili mě a okradli,“ řekl jsem omylem česky.

„Okradli ho a zmlátili,“ křikl kočí německy po panu Flögeli.

„Ah so! Ach tak!“ zakvílel pán od kočáru. Zřejmě zas takový tyran a povýšenec nebyl.

„Brzo budeme doma, Hans, tak toho člověka naložte a se ženou se o něj postarejte,“ vydedukoval jsem z další věty herr Flögela, než se zavřela dvířka od kočáru.

Byla to vysvobozovací věta.

Kočí Hans – setkám se ještě se stovkami kočí, řezníků, sluhů a dělníků jménem Hans – mě podepřel a pomohl mi na kolena, pak vstát, s námahou jsem se vysoukal k němu na kozlík a on musel bez dalšího otálení jet, jen mi tam na kozlíku tiše česky řekl: „Není zlej, ale spěchá. V úřadě ho zdrželi kvůli těm Polákům, co se pořád bouřejí.“

Víc mi neřekl. Moje potrhané oblečení jsme neřešili.

Zmizelá lakýrka byla ta tam. Čert ji vem, stejně ji tady nepotřebuju.

Tuším, že jsme jeli čtyři ulice, nepoznával jsem to tady, hlavně ne ve tmě. Pak vjel kočár k průjezdu, Hans seskočil, otevřel nějaká vrata, zase našel na kozlík a vyvezl nás do prostorného dvora měšťanského domu na Novém městě.

Tam už čekala služebná v šátku se svícem a pomohla páně Flögelovi z kočáru a do vchodu do jeho domu.

Herr Flögel mi věnoval ještě jeden mrzutý pohled a prohlásil v matném světle svíci: „Wirklich, opravdu to není pobuda. Slušný mladý muž.“

Změřil si mě ještě jednou od hlavy k patě, trochu se ofrněl nad mými šaty, ale pak křikl na Hanse: „Vemte si od něj adresu a jméno. Půjčíme mu šaty. Ošetřete ho a dejte mu, co potřebuje k pití a jídlu. To máme svět, když se nám v ulicích potuluje kdejaký ksindl!“

Po těch slovech ten ctihodný herr zmizel na schodišti, kde ho jistě čeká nějaká ta pochutina před spánkem, možná frau Flögelová s pohárem tyrolského vína, snad i dřevěná vana plná horké vody, kterou budu taky brzy potřebovat, jestli nechci vonět jako tajemný Verbíř.

Netušil jsem, v jakém domě se nacházím, vím jenom to, že muž s bičem mi zmlácením zajistil soudobý oděv, trochu lahodné vody, hebké ruce asi čtyřicetileté Hansovy ženy, které mi žínkami omývaly trochu krve pod nosem a na krku, chladily podlitiny a modřiny a stejné ruce mi pak dávaly k ústům hrníček – keramický – s nádherně

voňavým horkým nápojem, který jsem v životě nepil. Myslím, že v něm byla skořice. A taky něco jako káva, ale ta přece tehdy... nebo ano?

Na závěr jsem spolu s Hansem a jeho paní pojedl chleba. První ochutnávka pravého doma pečeného chleba! To byla první věc, pro kterou se mi tady líbilo. To nebyla náhražka z roku 2013, co jenom chutná po jalových kvasnicích a mouce. To je nepopsatelné.

Jedli jsme prostě. U stolu bez ubrusu. Hansova paní odkrajovala jediným nožem s ošoupanou střenkou. Hořela jediná svíčka. Spoře osvětlovala truhlu v rohu, dřevěný krucifix nade dveřmi, pec, poličku s nádobím, naběračkami a kalíšky, jedinou skříň a taky jedinou postel, která by stačila tak pro jednoho a půl člověka.

„Přicházíte asi z venkova, co?“ zeptal se mě Hans, čtyřicátník se zakulaceným obličejem, zasádlenýma malýma očima, masitějším rtem, ale dobráckým úsměvem.

„To podle těch divných šatů,“ dodal, „takový jsem ještě neviděl.“

Čeština mi zněla libě. Odposlouchával jsem tu intonaci. Byla zpěvavá. Hlavně na koncích slov. Poslední slabiku vytahovali do výšky. Musím se to naučit napodobit.

Hansova paní, Emiliana čili Emilka, zatím seděla a nic neříkala. Vypadala, jako by se modlila. Musím taky odezírat jejich posuňky, pohledy a celkově jejich nábožnost, rozpaky a strach. Je to přece doba strachu z pánů, z hladu, z nemocí, na které nejsou léky a tak dál.

Je to doba obav z toho, aby na veřejnosti člověk neřekl něco proti koruně, trůnu a kněžskému kolárku.

„Jsem opravdu z venkova,“ zalhal jsem.

„Emilka pochází z Prácheňska,“ uklidnilo to bodrého Hanse a raráškovsky se zašklebil.

„Že mi dovolíš s pánem ještě trochu posedět, taky kořalčičky štipínku si dáme?“ zkusil to na svou Emilianu.

Další bod, který si musím uvědomovat – postavení žen je velmi jasně dané. Slouží, starají se o domácí blaho a kuchyň, nesmějí nic namítnout, jsou bohabojné a nadávat a řvát dokážou jen na rynku, když jim bába prodá nějaké výrobky draž, než by měla. Pomlouvat můžou jen po cestě z kostela.

Hans ze skříně vyndal kořalku v půvabné, omaštěné lahvince. Nalil do cínových kalíšků. Pohřel si a já po něm.

Účinek kořalky byl stejný jako za mých časů. Zkoumal, jestli mi zachutnala. Blaženě jsem protáhl obličej a převalil jazyk v puse. Jinak za moc nestála. Ale v každé době mají jiný vkus.

„Tak z kterého kraje přicházíš?“ položil mi očekávanou otázku. Tak trochu jsem se na ni připravil a vzpomínal na knihu Miscellanea od Bohuslava Balbína, ze které jsem kdysi dělal referát. Bylo tam o krajích království českého.

„Z kraje chrudimského,“ prohlásil jsem hrdě a přesvědčil se, že to skousnul.

„Odtud je František!“ otočil se na Emilku a já zjihnul, „no víš přece, František, co slouží u Heřmanských!“

Emiliana pokývla. Něco otírala u pece.

„A je tady v Praze hodně lidí, kteří mluví česky?“ zeptal jsem se zvědavě. Vycítil jsem, že můžu.

„No ták! Já si hned myslel, že pán bude od těch – no, jak si říkají vlastenci!“ poskočil Hans.

Já jsem taky poskočil. Zatím jsem neměl žádný plán pro tuto dobu. Nevěděl jsem, kam se zařadím, proč jsem tady – i když Verbíř mi jasně naznačil, že bych tu měl mít nějaký úkol.

Slovo vlastenci mi ale evokovalo něco, co mi bylo sympatické.

Přiložil jsem si prst na rty.

„Rozumím – před herr Flögelem neřeknu nic! Jen mi dáte adresu, kde se teď zdržujete, až nám šaty vrátíte nebo proplatíte. Na to je pán ras.“

Emilka si mě prohlížela tak trochu obdivněji, když jsem zmínil vlastence.

„Patříte taky tajně k české věci?“ napadlo se mě zeptat.

Hanse to vylekalo.

„Rádi bysme,“ podotkl, „jenže nemůžeme. Kdyby se to pán dověděl, přišli bysme o práci a bydlení. A není to tak špatný pán.“

Emilka upustila hadr.

A to mi napovědělo, že v pojmu vlasteneckých idejí tady dál nesmím rýpat. Tohle jsou obyčejní, dobráctí lidé. A jak se sám brzy přesvědčím, vlastenci jsou zatím dobře se rozvíjející sekta. A ta sekta má spoustu nepřátel a zatím méně přátel.

Napsal jsem Hansovi na malou tabulku adresu – pro jistotu jsem ji posunul o deset ulic a doufal, že se jim budu moct někdy odvděčit jinak.

Díky zásahu Verbíře a díky dobrosrdečnosti Hanse a jeho Emilky jsem byl spokojený, trochu najedený a hlavně oblečený. Hebké ruce trochu předčasně zestárlé ženy z Prácheňska mě skvostně ošetřily.

Ještě jsem se dozvěděl, že mají děti – jen dvě – na víc není doba. Taky jak je služba u herr Flögela celkem slušná, nestěžují si, bojí se ho, ale takoví jsou páni všickni.

Poděkoval jsem se jim a odešel něco po půlnoci tiše vypuštěn Hansem z vrat měšťanského domu.

Pravda, šaty teď už mám. Jsou to takové podkasané kalhoty okrové barvy, zasazené ve vysokých botách z černé kůže. Jsou trochu vyčvachtané a kvajdá v nich noha. Ale sedí a hlavně že je mám.

Pak mi dali v domě páně Flögela sice obnošenou, ale teplou košili ze lnu. A nezapomněli ani na kabát, je taky obnošený, s několika dírkami nebo natrhlinkami, ale sedí mi. Má šedivou barvu, jednu řadu knoflíků, zato pořádně hustou, a padá délkou až nad kolena.

U krku mám tovaryšský nebo studentský šátek a na hlavě něco jako velkou mlynářskou čepici.

Ale hlavně, že můžu vyjít do města. Hlavně, že můj první kontakt s lidmi z roku 1832 dopadl dobře. Bylo načase jít spát – vzdálenosti v první polovině předminulého století jsou sice stejné, ale cesta k mé ulici se mi zdála kratší.

Šťastně jsem dopadl na postel, rozepnul kabát, shodil boty a hned usnul.

Zítřka už to budu muset nějak vymyslet i s vodou, koupelí a hlavně s jídlem.

Ted', když už mi došlo, že jsem opravdu v první polovině devatenáctého století v Praze, začal jsem přemýšlet nad tím, proč zrovna tady.

Mám snad nějak zasáhnout do běhu historie? Jde o tajné posláním, o kterém se mám teprve dozvědět? Chce někdo, abych tady se svými znalostmi z úplně jiné doby, někoho nebo něco ovlivnil?

Tak za prvé – co já mám společného s dobou před březnovou revolucí 1848? Kromě toho, jak jsem se o ní učil na zkoušky na literatuře a na historii, téměř nic. Asi bych několik témat, která mě lákala na téhle době, v hlavě našel. Ale to je tak všechno. Tak proč mě osud – nebo shoda náhod – nepřemístily do známějších vod? Do období, o která jsem se zajímal skoro fanaticky? Proč jsem tedy chtěl psát o době první světové války a Protektorátu? Proč jsem sjezdil všechna místa a muzea s tím spojená?

To jsou paradoxy. Ted' abych oprášil svou unylou znalost nenáviděné němčiny, skoro humanistické češtiny, která byla za jungmanovské generace teprve v plenkách, abych sám jako Robinson poznal svůj ostrov – tedy dobu, kde se můžu lehce prozradit i takovou hloupůstkou, jako je chůze, pohled, přízvuk nebo bezbožná narážka.

Zatím jsem netušil, jak tady přežiju, když mám v bytě v peněžence jen dvě stovky korun z roku 2013 a výběrovou kartu k neexistujícímu bankomatu.

Taky jsem nevěděl, za koho se tady budu vydávat a jak se pojmenuju. Tady se dávala dětem jména svatých, biblických postav nebo členů panovnického rodu. Vzpomněl jsem si, že jsou zrovna v módě dvě křestní jména. Johann Gottfried Herder, Josef Kajetán Tyl a tak. Musím si potom taky zdvojit jméno.

Jako obyčejný řemeslník bych v téhle náročné době neobstál. Pamatuju si, jak jsem jednou pozoroval umělecké kováře. A historické tesaře. Nástroje jim v ruku jen tančily. To bych rukama nesvedl, ovládat nebožízek nebo kout železo. A techniku neměli žádnou.

Učitelé ještě měli jiné osnovy – dá-li se tak nazvat náboženství, hudba a násobilka s psaním a čtením. A latinu jsem taky slušně dlouho neoprašoval.

Zbývalo, abych se vydával za nějakého měšťana nebo šlechtice. Ale to mělo ještě víc úskalí. Pokud tady nechci zahynout jako vězeň nebo chycený, do klece jatý blázen, musím jim namluvit, že mám rodový původ. Že mám majetek. Že mám zdejší vzdělání. A dokážu se přizpůsobit.

To bude v době, kterou pořád svazovala úzkoprsá nábožnost a pověřivost, v době, kdy se nad lidmi od narození do dospělosti neustále kinklala dýka hrozby smrti, tvrdý oříšek. Ale já ho rozlousknu. Když už jsem řízením osudu tady, když už jsem se zachránil z mého času, rozhodl jsem se přežít za každou cenu.

Jsem ve fázi, kdy se musím jako Dumasův Dantes dostat z žaláře k pokladu a udělat ze sebe hraběte Monte Christa. Ale jak, když nemám tajemného spoluvězně, který ví o pokladu? Jak, když si nemůžu vsadit do loterie nebo na sportovní zápas? Jak, když tady nejsou banky, které bych přepadl s punčochou na hlavě? (pardon, nylonky ještě neexistují!)

Tady nemůžu jít do hypermarketů a schovat tam pod kabát sáček rýže vyjmutý z krabice. Nedostanu mražené maso. Leda že bych jako psanec utekl do lesů, zbojnil tam, střílel zajíce a srny a naučil se je stahovat z kůže, vyhřeznout... fuj, jenom ta představa mě ničí!

No ale nějak se uživit musím. A brzy. Asi mě čeká několik probdělých nocí a dnů hrůzy. Ale nová chuť do života mi za to stojí!

Uprostřed rozjímání mě vzbudil halas a ruch. Vycházel zpoza rohu ulice, kterou jsem neznal. Přece jenom celá Praha ještě nespí nebo nebdí v modlitbách a strachu z tmy!

Za rohem to hartusilo z dobového hostince.

Matně jsem se rozpomínal, jak asi mohl takový hostinec vypadat. Ale protože už třeba Josef Kajetán Tyl opěvoval hospody, kde se scházeli čeští vlastenci a u slovanského moku tam vášnivě rozmlouvali o národu a jeho budoucnosti, byl jsem zvědavý.

Samozřejmě do výčepu nemůžu vstoupit takhle nepřipravený. Dým z fajek mě sice mohl slušně zahalit, ale zatím jsem se obával nevraživých pohledů lidí z minulosti, kterým se nelíbí podivný cizinec. O něco později jsem se přesvědčil o opaku, to až jsem trochu poznal jejich smýšlení. Později, kdy jsem pochopil, že i Mácha chodil do hospody ve svém revolučně rudém plášti a hnědých kalhotách, že

hospoda byla místem, kde popíjeli dělníci, řemeslníci a studenti a kde se to občas hemžilo velikášskými řečmi o osvobození Čechů a exaltovanými projevy řečníků.

Z toho hostince, který se podle zašlé dřevěné cedule nad vstupem honosil názvem U Černé brány, to ale ten večer znělo německy, česky i jakousi makarónštinou. Přiložil jsem ucho k malému oknu a snažil se ve tmě uvnitř spatřit pijany nebo ty křiklouny, co německy láteřili.

V tom okamžiku zpoza rohu vyšli dva vojáci. Měli na sobě šedomodrou uniformu, na kabátě dvě řady bílých knoflíků, přes hrudník dva bílé pásy, u pasu pouzdro s šavlí a na hlavě vysokou černou čepici s malým kšiletem.

Později jsem se dozvěděl, že je to vojenská civilní stráž a právě ta tady dbá na pořádek, noční klid a hlídá, aby nedocházelo k nepřístojnostem.

Taky jsem se později dozvěděl, že třeba od masopustu do velikonoc je v téhle době přísný zákaz veselíc a oslav. Hospody musí dodržovat klid a v nočních hodinách se zavírají.

Hlídky mají taky pozorovat, jestli nekalé živly neprovozují podvratnou činnost. Hlavně proti císaři a německým úřadům.

Jenže v téhle době, jak jsem ji lépe poznal, byla skupina vlastenců teprve takovou sektou, která horlivě a po malých krůčcích získávala přívržence.

Odskočil jsem od okna a každá buňka ve mně očekávala, že mě vojáci kvůli mému vzhledu zatknou a předvedou na posádku jako nekalého živla.

Neměl jsem kam utéct a v té chvíli jsem ani nechtěl. Zalitoval jsem, že budu odhalený tak brzo a neproniknu hlouběji do doby, do níž jsem teprve přišel.

Změřili si mě podezíravě očima a na okamžik se jako by zastavili. Já stál dva metry od nich skoro v pozoru a právě jsem si uvědomil, že potřebuju průvodce touhle dobou. Jinak se tady neuchytím. Nezabydlím. Potřebuju silného ochránce, který mě do téhle doby zasvěť a naučí mě v ní žít.

Zdálo se mi, že jeden z nich sahá po šavli, nebo to bylo jenom mámení smyslů?

Co řeknu, jestli mě osloví?

Existovalo tady něco jako občanka?

Už už jsem si myslel, že mě ten, co sáhl po šavli, osloví a já mu nebudu dobře rozumět. Mám si hrát na cizince? Co si rychle vymyslet? Vypadalo to, že jsem nahanán.

Naštěstí se někdo opřel do dveří od hospody a ven se vypotáceli dva muži v obyčejných hrubých kabátech. Asi nějakí řemeslníci, tovaryši nebo prostě dělníci.

Vstoupili přímo mezi mě a strážce. Možná to byly známé firmy, a to mě zachránilo. Vojáci si mě přestali všímat a zasedli si na ty dva. Zachytil jsem slova jako „už zase“ a dát si pozor“. Na víc už jsem neměl odvahy, otočil jsem se a se srdcem na dlani pomalu odcházel. Čekal jsem, že na mě vojáci zavolají, ale ti se plně nechali strhnout pijany a pravděpodobně vešli do hostince.

Pro dnešek jsem měl výletu až po krk. Doma na mě ještě čekalo trochu jídla a pití. Zítra to ale bude horší.

A vůbec nejhorší bylo, že jsem neměl nic dalšího na sebe. Ale kamenné město bylo neúprosné. Nikde žádné výlohy a věšáky s pánskými košilemi a kalhotami, nikde se nedalo nic ukrást nebo půjčit. A tak musím spoléhat na zítřek. Zítra vyjdu ven za světla. Pořádně se na to vyspím. Až se probudím, snad se mi podaří vymyslet plán, jak se líp maskovat. Možná se potřebuju dostat za hradby Prahy. Tam budu méně nápadný. Aspoň si to myslím. Tam se mi spíš podaří někde splasit oblečení a jídlo.

I když... je jaro. Na polích ještě nic neroste. Tráva teprve sílí a zelená. Ovoce je v pupencích. Uvidíme. Důležité je věřit. Věřit, že se mi to povede, že se aklimatizuju a budu tady žít. V době bez techniky a informačního chaosu. Já, člověk, který zná budoucnost. A možná právě to, že ji znám, bude můj poklad. Možná díky té znalosti přežiju.

Člověk, zvláště několik hodin po sebevraždě, musí být optimista.

Jak mi teď chybí historická mapa Prahy, kterou jsem si na internetu procházel! Chodím starou Prahou!

Jasně že Karlův most stojí a bude stát až do velké povodně v roce 1891, kdy bude jeho část stržena. Jasně že Altstädter Ring alias Staroměstské náměstí stojí tam, co stává v mé době. Tady mi předměstská babka v šátku až po oči máchá před nosem s peroutkami. Dědek se špinavou čepicí páchnoucí hnojem zase nabízí proutěné zboží. Prchám od nich. Tuším, že se s nimi setkám jindy, ale až budu líp připravený s nimi mluvit, jednat a až chytím

přízvuk jazyka a moresy doby. Od Staroměstského náměstí jdu po Kleiner Ringu – Malém náměstí – přes Leonardiho Platz na Marien Ring, Mariánské náměstí. I s názvy všechno ve staré Praze sedí.

Přijdu ke Klementinu, které rozhodně není tak zčernalé od aut, kyselých dešťů a působení slunce. Vždyť se jeho hlavní části pořád teprve dostavují – vzpomínám si, že stavba těch nejzajímavějších částí, jako je astronomická věž nebo zrcadlová kaple trvala snad 170 let a nikdo ani neví, kdo byl hlavním architektem. Stejně dovnitř nemůžu, tam smí jenom jezuité. Je to jejich hlavní kolej a dali si na ní stavebně záležet. Vstupné rozhodně nevybírají.

Plattner Gasse čili Platněřská taky nezměnila jméno. Jen ty omítky a barvy jsou jiné. Takové přirozenější. To asi proto, že stavitelé a udržovatelé v dřívějších stoletích používali lepší materiál a rozhodně ne chemii.

Zabočím doleva – klášter je stále tady. Pak vejdu na Malé Karlovo náměstí u Karlova mostu. No a odtud je to všechno jiné. Tak třeba soch na mostě není tolik. Nalevo je mlýn. Vlastně cihlové mlýny. Chybí cizokrajní turisté. Chybí mosty. Pod Vyšehradem není ten železniční. Do skály není proražený tunel. Nikudy nevede asfaltová silnice. Zkrátka ocitl jsem se v jiném světě. V jiné Praze. Palackého a Jiráskův most tam dávno ještě nejsou. Dokonce Řetězový neboli Františkův, pozdější Most Legií ještě nepostavili.

Karlův most je jediný a obdivuhodně Pražanům z tehdejšího Nového a Starého města stačí. Stačí i Malostranům.

Pokračuju po něm dál, potkávám lidi s vozíky, mine mě žebrník zapřažený do grošáků. Veze zelenou píci. Asi někam do konírny.

Musím se hlídat, abych necivěl vyjeveně. Jako mimozemšťan. Jako ctihodný Matěj Brouček, když se z Vikárky propil rovnou k husitům.

Žádné náplavky. Jen břehy s lodičkami a kdesi vzadu za vysehradskou skálou s vory. Samotná Vltava ještě teče ve starém korytě. Libeň s Holešovicemi pravidelně ročně postihují povodně. Aspoň malé. Žádné televizní štáby je netočí.

Tam, kde by měly být moderní budovy Smíchova, jsou jen řídké budovy manufaktur. Doba továren na Smíchově teprve přijde. Smíchov ještě není ani předměstím. Je tam jen kartounka, kterou pak nahradily chemička, textilky, cukrovar a ještě později pivovar. Zbytek jsou zelené plochy a sem tam usedlosti.

Stejný pohled je za Malou Stranou, nějaká kasárna, ohbí řeky a usedlosti. A Letná. A zase kasárna.

Už jsem na Kampě, Čertovka tu je, ulice ke svatému Mikuláši se jmenuje Cihlová.

A došel jsem na Kleinseitner Ring a kochám se tam, když z vozíků dva učedníci vykládají hliněné štoudve s mlékem. Skládají je ze dvou vozíků, jeden táhne velký chlupatý pes. Odnášejí je dolů do paláce. Je tu poměrně dost vojáků, někteří s paničkami.

Kde jinde můžu konečně vidět specializované trhy – koňský, dobytčí nebo trh s obilím, senem, dřívím – to mě bude v dalších hodinách čekat na Karlově náměstí.

Jak se tak procházím, konečně zahalený do správného oblečení, je mi volně.

Je dobře, že řemeslníci nosí oblečení podle svého cechu. Brzy dokážu rozpoznat ševce. Řezníky. Voraře. Budu vědět, že služebná děvčata nesmějí nosit čepce a klobouky, jen šátky. Že šaty musí chudým lidem stačit na celý život jen jedny.

Procházím Prahou a všímám si pro mou dobu neskutečných krámů – barvířství, koželužen, hadráren, bičáren, holáren, kotláren a třeba mýdláren.

Pochopil jsem tady taky rozdíl mezi jarmarkem – na tom se prodávaly výrobky řemeslníků – a trhem – tady se každé ráno s čerstvými výrobky scházely babky a zemědělci z okolí města, překřikovali se, nadávali si, když měl někdo o krejcar levnější vajíčko nebo kuře.

V prvních dnech mi to všechno připadalo jako cizí svět. Planeta divů. Jako sen, který nekončí. Ale když jsem si začal zvykat, zas tak cize mi Praha na jaře roku 1832 nepřišla. Až na němčinu vyslovovanou šíleně rychle a pokrouceně, na věty napůl české a napůl německé, ale i na to jsem si zvykl.

Takže já se teď můžu účastnit událostí, o kterých jsem jenom zpovzdálí četl. O kterých jsem snil, o nichž se historici a literární vědci jenom dohadovali.

Můžu se jen dívat, abych do ničeho nezasahoval. Ale taky můžu být aktivním účastníkem. Mohl bych změnit dějiny? Hodněkrát jsem ve fantastických povídkách o cestování v čase četl o tom, jak jejich hrdinové zasáhli do historie a změnili ji spíš k horšímu než

k lepšímu. Když zabili zlosyna, vyskytl se někde v dějinné bráně zanedlouho zloduch ještě větší. Když zachránili oblíbeného krále, jeho další kralování vedlo k tyranii a neštěstím.

Proč bych se ale nemohl připlést k menším událostem?

Třeba bych konečně mohl rozluštit záhadu svého rodu, že bych vyhledal v rodném kraji mezi Vysočinou a Moravou své praprapředky a zjistil, jestli byl můj prapradědeček Josef opravdu synem hraběte. Pak by můj rodokmen sahal až k francouzským a německým králům.

Ale do té události zbývá bezmála dvacet let, rodinu zatím nechám stranou.

Co kdybych se tady v Čechách účastnil toho tajuplného znovuzrození národa? Co kdybych mohl po dnech a hodinách sledovat rodící se obrozenecká díla a třeba... ano, třeba nejtajemnější postavu tohoto období (netroufám si to ani vyslovit) Karla Hynka Máchu?

Podle datumu, který jsem si zjistil, by měl teprve začínat se svou nejzásadnější tvorbou v češtině. Ještě by neměl být rozhádaný s herci z okruhu Josefa Kajetána Tyla, ještě nemá šílený vztah s Lori Šomkovou.

Co kdybych mohl rozluštit (i když jen pro sebe) tajemství jeho života? Co kdybych odhalil, jestli patřil k nějakému mystickému spolku? Nebo že opravdu dokázal vstupovat na svých toulkách do jiného světa?

Tají se mi z toho dech. A co kdyby... co kdybych třeba dokázal oddálit jeho brzkou smrt v šestatřicátém roce?

Věděl jsem, že dostanu nějaký nápad! Bylo fajn, že jsem si prošel město a rozkoukal se tady. Bylo úžasné, že bych se tady mohl účastnit všech zajímavých událostí, potkat historické osobnosti a leccos tu zažít.

Ale hrozilo mi, že zajdu hlady. Několik konzerv, paštik a sušenek mě sice v těch prvních dnech uchránilo nejhoršího, ale na dlouhodobé přežití to rozhodně nestačí.

Jakou obživu bych si tady mohl najít v roce 1832? Chodil jsem kvůli tomu dlouho Prahou, sledoval barvíře tkanin, na ulici bednáře, v chudších místech smrděla koželužna, existoval i kolník, který zatloukal kůly třeba do říčního dna.

Potkal jsem dokonce bičaře, který vyráběl biče a bičišťata. Provazníky, samozřejmě frajerské voraře. Viděl jsem kloboučníky, nožíře a různé drobné neckáře, budkaře, brašnáře a nevím kolik ještě pomalu zanikajících živností jsem spatřil.

Ale já se musel živit jinak, protože moje ruce by na to nestačily. Taky jsem nebyl hlášený u žádného ze zanikajících cechů, ani neměl povolení od úřadů.

Existuje nějaká surovina, cennost nebo třeba výrobek, který bych mohl prodávat úzké skupině lidí? Třeba měšťanům a šlechtě.

Nebo existuje nějaká dovednost, kterou ovládám jen já a oni ne? Dovednost, kterou oni potřebují a zaplatí? Ale nesmí mě to prozradit!

A pak mě to napadlo. Tentokrát mi pomůže to, že přicházím z budoucnosti a že tady s sebou mám vybavení svého bytu! Vzpomněl jsem si totiž na jeden výzkum, kterého jsem se účastnil ještě na škole – snad k němu budu mít ještě schované materiály! Rychle domů!

Věděl jsem, proč svůj notebook z budoucnosti rychle vypínám, aby mi pak ještě nějakou dobu fungovala baterie. Sice tu v roce 1832 není připojení na internet! – ale to mi nevadí. Stačí mi najít ten správný soubor. Musím ho někde mít zakramářený ve stovkách starých složek.

Skoro nábožně zapínám počítač a při osvětlení svíčkou je to až mystické. Kouknu na baterii. Má životnost 86%. To jde. To dvě hodiny vydrží. Za tu dobu snad soubor, který pro mě tady má cenu života, najdu a opíšu si jeho nejdůležitější části.

Soubor je vlastně text, který jsem nashromáždil z několika novinových článků z internetu v roce 2009. Tehdy se mi to téma hodilo do knihy, kterou jsem zamýšlel napsat. Jenomže jsem ji pak ani nerozepsal. Ale články zůstaly.

Zadal jsem v hledáčku slovo „poklad“ a dal hledat ve všech souborech.

Zvláštní. Venku se procházejí němečtí úředníci a rakouští vojáci, čeští kupci a řemeslníci, přes Vltavu vede jediný most, obrození národa teprve začíná a já se tu hrabu v počítači.

Výsledkem hledání jsou tři soubory, jeden z toho je ve wordu. To bude ono!

Rychle klikám a soubor rozbaluju. Pomalu... tak. Je to tady.

„Nálezcem stříbrného pokladu z doby Rudolfa II. je šestnáctiletý mladík z Bubenče“, píše se hned v titulku.

To samo o sobě by mě nepřesvědčilo, že tam stříbrné mince, číše, talíře a podnosy jsou i v roce 1832. Čtu dál.

„Poklad v hodnotě 2,5 milionu korun propadl městu Praze. Nálezce byl odměněn finančním obnosem 80000 korun“, stálo tam dál.

Ale já potřeboval vědět, že tam to stříbro je i v době, do které jsem se dostal. Už chápete? To bude moje živobyť tady, aspoň doufám. Doufám, že se najde nějaký kupec. A já si tady budu moct dovolit žít.

Dychtivě jsem hltal řádky informací. A tady – tady to stojí!

„Chlapec našel poklad v obří hliněné díži zapuštěné v prohlubni mezi dvěma stěnami kaple svaté Magdaleny.“

Zajásal jsem. Tak tady mám božský údaj! A další řádky místo nálezů pokladu jenom zpřesňují.

„Studenti pražského gymnázia Jana Keplera se účastnili archeologického výzkumu v Bubenči. Dělníci tu odkryli vrstvu zeminy vzadu za apsidou. Cihly ve zdi se uvolnily a odkryly skryš, kam poklad uložil zřejmě nějaký kupec za třicetileté války. Buď pak zemřel v důsledku děsivých podmínek třicetileté války, nebo si ho prostě nestačil nikdy vyzvednout. Odborníci potvrdili, že díže i se

vzácnými šperky a mincemi tam byla ukrytá celých tři sta osmdesát let“.

Zaplesal jsem radostí. Kaple svaté Magdaleny v dnešní Bubenči stojí nepovšimnutá, hojně využívaná, úkryt s pokladem je neporušený.

Bubeneč asi bude v téhle době ještě maličká vesnice na sever od Prahy. Stačí se tam na jeden den a jednu noc vypravit a poklad získat.

Tají se mi dech jako v dobrodružném románu. Já budu hledačem pokladu!

Jindy propadám pocitu marnosti. I když se mi poštěstí poklad vyzvednout, kdo mi zaručí, že najdu člověka, kupce, který mi za něj zaplatí? Co když mě spíš někdo zabije nebo oloupí? Neznám způsoby současných kupců stříbra. Ani státních úředníků. Co když za prodej pokladu půjdu sedět na Špilberk? Do hlubokých a studených kasemat.

A za co budu jíst a pít a provádět hygienu do té doby, než poklad vyzvednu, roztřídím a najdu toho kupce?

To je předčasné blouznění. Prostě půjdu a udělám to. Nic jiného mi nezbyvá. Na to, abych se stal učedníkem nějakého mistra řemeslnického, nemám už věk ani zručnost. A jako dělníka mě pohltní celodenní práce za drobný výdělek a nebudu mít čas se dostat mezi obrozence. Natož splnit nějaký historický úkol, který ještě ani neznám.

Prošel jsem městskou branou Na Brusce směrem k severu a poprvé se mi odhalil pohled na pražské okolí. Nepoznali byste ho. Lesy kromě sporých stromů a křovin byly samozřejmě vykácené. Dál jste zahlédli desítky políček, mezi a remízků, několik sadů a to všecko se rozpínalo až k rameni řeky, k vesničce Holešovice a vesničce Bubeneč.

Mezi poli nestála žádná stavení, jen sem tam nějaká bouda nebo ustájení pro dobytek. Domy jste našli až v bezprostřední blízkosti vesnic nebo v případě, že tam stál osamocený dvorec – jako na Vorlíku.

Měl jsem už zase takový hlad, že jsem se tentokrát odvážil požádat o trochu chleba nebo kaše. Když tak si stravu odpracuju – i když nevím, jak přesně se tehdy obdělávala pole, opečovával dobytek, tak hlad mě nějaké ty zemědělské nástroje naučí udržet v ruce. A na hledání pokladu se nutně potřebuju najíst.

Přišel jsem k nějakým ženám neupřesnitelného věku. Na kolenou žnuly do nůší a žoků čerstvé kopřivy. Připomnělo mi to mé babičky v šátku.

Ani se mě nelekly, oči ke mně zvedly jen mezi úhozem srpů.

Požádal jsem o trochu jídla – odpracuju si to, samozřejmě. Kde by to šlo?

Jedna z nich ukázala ke dvorci. Poděkoval jsem a vypravil se k obilnému statku. Byly to vlastně čtyři velké budovy sestavené do obdélníku. Uvnitř byl velký dvůr. Všude pod nohama nějaký dobytek. Kejhalo to tam, kokrhalo, bečelo i bučelo. Mňoukalo, vrkalo a mečelo.

Výrostek od krav mě vedl nepřekonatelným pachem chlíba ke správci. Špičkama noh jsem se vyhýbal slepičincům, kravincům, husincům a všem ostatním krombožincům, než jsem zjistil, že to působí špatně a musel jsem s tím štitěním přestat. Jsi sakra v době, kdy zvíře je cennější než člověk. Nebo stejně. Zdroj obživy. Posvátná věc.

Oči se mi už šikmily hladem, ale musel jsem vydržet. Správce mi přidělil nejprve štípání polen. Pak jsem se konečně mohl napít z vědra vytaženého z půvabné roubené studny. Vrhli jsme se s ostatními na krajíc chleba hustě potřený tvarohem. Myslel jsem, že po dnech strádání ulehnu a usnu blahem. Bylo to docela syté.

Pak jsem ještě s jedním nemluvným pacholkem bílil sklepy. Ten pacholek říkal jen „jo“ nebo „ne“. Kydal jsem taky chvíli hnůj. Házeli jsme ho s jiným čeledínem na žebříňák s postranicemi, a když byl vůz plný, přinesly ženské konečně k hrubému stolu pod přístřeškem v rohu oběd.

No, oběd. Ovesná kaše to byla. A k ní křupavé křestní placky nebo co. A bílý kafe. Ale stejně to bylo krásně teplé a blažilo mě to.

A tak jsem pokukoval po životě prostých lidí devatenáctého století, kousal placky, poslouchal jejich holé věty, jejich přirozený smích, zvykl jsem si na hlasité zvuky zvířat a vůni zvířecích těl a výměšků. Tady se žilo jinak. A nikdo mě neodháněl. Dali mi najíst. A nechali mě přespat s ostatními v čeledníku. Nepřemýšleli nad mým původem, odkud jsem se tu vzal, kam mířím. A já usínal tak nějak lehký. Lehčí oproti životu ve své době. Tam člověk nesměl

zapomenout zaplatit. Vypnout spotřebiče, zamknout dveře, schovat peníze.

Tady to není ráj. V žádném případě. Ale líbí se mi, že život se tady žije přirozeně. S přírodou. Tak, jak to po staletí chodilo.

Druhý den jsem došel k místu, odkud vyzvednu poklad.

Kaple našťestí stála osaměle na vyvýšeném místě nad vesnicí. Z obou stran ji obklopovala řádka smrčků. Jako by ji chtěly chránit.

Pozoroval jsem život kolem kaple celý den. Jen tu a tam nějaká žena před ní poklekla a pomodlila se. Kolemjdoucí se křižovali. Nikdo se ale nedobýval do zašlých dveří, nikdo se nesnažil nahlídnout dovnitř kulatým okénkem.

Kaple byla moje.

Vrátil jsem se na statek pro nástroje. Jen si je vypůjčím. Taková poloviční krádež. Ještě vědro na odnášení zeminy... tak!

Rozplánoval jsem si kopání do několika dnů. Vždycky po ránu. Když se lidi zajímají spíš o krmení dobytka. A o pole. Počasí i světlo mi přály. Měl jsem nachystanou i plachtu, kterou odkryté místo vždycky přikryju. Kopal jsem našťestí za zadní stěnou.

Tentokrát se Verbíř ukázal v černé kutně mnicha. Stál opodál kaple. Objevil se těsně předtím, než jsem začal kopat. Místo biče držel v ruce černou knížku a růženec. Kápě mu do půlky zakrývala ohyzdný obličej. I tak mu z tváře hodně chybělo.

Poklepával nohou o kmen smrku a pozoroval mě.

Usoudil jsem, že kdyby mě chtěl zastavit, udělá to. Tak jsem zaryl rýč do zeminy a vyhloubil první jamku. Ostří škrtlo o malé kameny. Použil jsem motyku. Práce šla pomalu. A on tam tiše stál a pozoroval mě. Jako by mě hlídal.

Jako zvláštní duch místa. Hlídač v čase.

Najednou si dal prst před místo, kde lidé mívali rty. *Pst!* udělal na mě. Přestal jsem se rýpat v prsti.

Verbíř v mniší kutně šel před kapli. Slyšel jsem, jak na někoho mluví. Ostrou a nesmlouvavou němčinou. Něco jako – „běžte odsud, teď se tady modlíme my!“

A ti lidé odešli. Protože před mnichem měli úctu. A pociťovali nábožný strach. Odehnal je, aby se tady údajně mohl věnovat rozjímání. Přitom pomáhal mně.

Dal mi zase znamení, že můžu v klidu pokračovat. Hloubil jsem, odrýval, skopával, vrstvil zeminu. Vyviklával balvánky a přesekával kořeny.

Celou dobu mě hlídal. *Co jsi jenom zač?* probíhalo mi hlavou. Ale nějak jsem neměl sílu se ptát. Prostě byl tady a něco ode mě chtěl.

V poledne jsem už odkopal slušný díl hlíny. Díky němu jsem nebudil pozornost. Vždycky všechny zapudil. Dal mi pokyn, abych si odpočinul a šel do vsi vyžebrať trochu mlíka a skývu chleba. Společně jsme poobědvali jako stydlivý učedník a zamlklý mistr.

„Jak je možné, že...“ už už jsem ze sebe vytahoval otázku, když tleskl dlaněmi o sebe tak prudce, že mi dalším slovům zabránil. Podal mi náradí.

„Kopej!“ poručil mi. – „Chceš mít zítra bohatství? Nebo trpět hladu?“

To bylo všechno, co zatím řekl. A já si ještě víc lámal hlavu nad tím, kdo to je, proč je tak ošklivý a co tady ksakru dělám já.

Pak to přišlo. Asi v jedenapůlmetrové hloubce těsně u zdi jsem narazil na cihly. Byla tam falešná zeď, nebo spíš cihly slepené k sobě pískem a jílem. Rozbořil jsem je a za Verbířova vítězného pohledu vytáhl díži – celou od hlíny.

„Teď zahlad’ stopy, já díži očistím!“ sebral mi pracně nalezený poklad a já musel až do večera zahazovat, vrstvit, prokládat balvanky a sdusávat terén.

On zatím díži pečlivě očistil a seděl na ní.

„Tak,“ plivl jsem si do dlaní, když jsem udupal drny na výkopu tak, aby skoro nic nebylo poznat. Byl jsem šmouhatý a upocený.

„Vezmi ji za jedno ucho,“ nakázal mi a sám se chopil druhé úchytky díže. Zajímalo mě, kam s tím chce teď v noci jít.

Překvapil mě. Vstoupili jsme do chatrče, která si tam stála zničehonic na okraji Bubenče pod strání. Zapálil louči. Pak druhou. Přivalil díži k desce stolu. Bylo na ní nožem vyryto spousta křížků, písmen a klikyháků.

Natáhl na stůl zažloutlé plátno. Pomohl jsem mu obsah díže vysypat. Jé! Čekal jsem nějaké blyštivé předměty, ale oxidace je oxidace. Mince, medailony, náušnice, náramky, tácky a talířky. Všecko to působilo zašlým a začernalým dojmem. Bylo by to potřeba přechistit. Ale já tady zázračný roztok nebo hadřík neměl.

Ale Verbíř si rady věděl. Vytáhl odněkud štětinatý kartáček.

„Tím to budeš třít tak dlouho, až se stříbro zaleskne!“ rozkázal. Pak do lavoru vylil ohřátou vodu – kdoví, kdo mu tady předtím roztopil v peci a kde se nacházeli původní obyvatelé téhle chaloupky. Do vody nalil nějaký zelenavý roztok. Pečlivě obsah lavoru zamíchal a přisunul ho přede mě.

„Začni!“ poručil mi a já si sedl na vrzavou židli a chopil se kartáčku. Namácel jsem ho do roztoku a bral do ruky jednu minci za druhou a leštil ruby, lícy, lícy a zase ruby. Verbír si ode mě oleštěné cennosti bral a nespokojeně si je prohlížel.

„To žid nezaplatí! Pořádně!“ vracel mi tvrdě minci za mincí, náušnici za náušnickou. Nevím, jestli venku bylo pořád první ráno, nebo už druhé. Necítil jsem ruce. Prsty mě brněly. Nenáviděl jsem kartáček i roztok k smrti. Ani jsem nestačil prozkoumat, co je vyraženo na mincích nebo zpodobeno na medailoncích.

Prostě jsem pod jeho krutě mlčenlivým vedením znásobeném jeho pekelnou vizáží makal. Plně jsem mu důvěřoval. I potom, když shrábnul očištěný poklad na hromádku a zabalil ji do plátna. I potom, co mi dovolil svalit se do kouta na jakousi žíni a usnout jako člověk po dvoudenní šichtě.

Vůbec mě nenapadlo, že by mi s pokladem zmizel. Počítal jsem s tím, že když už tu je – tak tu zůstane i do mého probuzení.

„Vezmeš jen několik šperků a doneseš je židovi. Zove se Abraham Oher,“ promluvil na mě Verbír okamžitě, jak jsem procitnul. Ještě jsem se nestačil ani protáhnout a už mě tahal z houně.

„Nebude ti věřit, že ti to odkázal děd. Doba tady nutí židovské kupce a šmelináře, hudebníky a lichváře, aby byli lstiví a mazaní. Ty se nesmíš dát!“ upozornil mě. Že mě přitom držel pod krkem, to bylo jaksi k tomu.

Z jeho jakoby okousaného obličejce (možná kdysi popáleného) šel děs. Ale poprvé jsem mu pohlédl zblízka do očí. Zableskla se tam upřímnost. A důvěryhodnost.

„Dáš starému Oherovi tohle,“ našel si mou dlaň a vložil mi do ní podlouhlý předmět.

„To ho přesvědčí, že s tebou má obchodovat!“ dodal Verbíř a pustil mě. Sjel jsem pohledem k oknu chatrče. Svítalo. Jako by mi právě do mozku přijel nákladní vůz s hladem. Zakručelo mi v břiše a pocítil jsem nevolnost z nejedení.

Koutkem oka jsem zahlídl na stole vedle uzlíku s pokladem honosnou snídani. Ne kaši. Ne placky. Upečené kuře. A napůl rozkrojený bochník chleba.

Už mě zajímalo jenom to, co mám v dlani. Bylo to pouzderko, takové, které si židé dávají ke vchodům do svých domů. Mezusa. A v ní jistě nějaký vzkaz pro kupce, který mi zaplatí za stříbro!

Hladově jsem se vrhnul ke stolu, trhal, obíral, hltal a okusoval. Zapíjel jsem to první pořádné jídlo po mnoha dnech ze džbánu chladnou vodou.

Verbíř mě nechal konzumovat. Sám si nevzal ani kousek.

„Jste něco jako můj strážný... anděl?“ použil jsem slovo, které se na jeho pekelný vzhled moc nehodilo.

„Teď se o to nezajímej! Brzy se dozvíš víc! Zajisti si potřebné věci. Nauč se tu chovat!“ vztyčil předem mnou prst. – „Sebemenší neznalost jejich mentality tě tu může krutě potrestati! Sleduj je. Stejně mluv. Stejně chod'. Stejně se stroj. Stejně se dívej, uhýbej pohledy. Stejně dýchej!“

Choval se ke mně drsně. Ale začínal jsem z něj mít pocit, že mě má opravdu ochraňovat. Nebo k něčemu směřovat.

Jedl jsem už pomaleji. To aby mi z pořádné porce po tom půstu nebylo zbytečně zle.

„A o kolik si mám říct... tomu židovi?“ napadlo mě se zeptat.

„Konečně!“ luskl prsty. – „Začínáš uvažovati správně!“ zaradoval se. A vysvětlil mi tehdejší cenu zlata, stříbra, šperků. Kolik florénů co stojí. Jak se peníze přepočítávají. A že někde se nesmlouvá. Jen na trhu ano. Tam se báby a handlíři rádi hádají – nemají jinak co dělat. A že na židy musím jinak.

„Pořád mají svoje zvláštní privilegia,“ pověděl mi o izraelitech, „císař nad nimi drží ochrannou ruku. Dovoluje jim obchodovat se zbožím, které by si nikdo jiný nemohl dovolit dovézt. Především se šperky a cennostmi. Židé jsou pro císaře a jeho dvorní šlechtu bankéři. Proto jim povolují i lichvu. Podvody a překupování kradených věcí. Úřady přimhouří oko, když si panstvo přeje. Tak to je.“

„Uč se! Nedělej zbytečné chyby! Drž se zatím dál od vzdělané vrstvy lidí. Buď nenápadný!“ uděloval mi ještě další rady, které sice zněly jako rozkazy, ale já definitivně pochopil, že mu jde o mé dobro.

„Už musím jít. Z téhle chalupy zmiz okamžitě po mně! A vrať se do Prahy ještě dnes před uzavřením bran. A k židovi běž hned zítra! Prodej mu jenom část pokladu! Pokud tě po měsíci nebude nikdo šmírovati, prodej mu další část. Pak zase měsíc počkej a prodej zbytek!“

Měl jsem jasno. Díval jsem se, jak Verbíř sebejistými kroky odchází. Bez podání ruky. Bez otočení.

Sebral jsem opatrně uzel s cennostmi – asi je ještě něčím obalil, protože necinkaly – přehodil si ho přes rameno a vypravil se k Praze.

Pražské židovské město bylo hustě osídlené. Překypovalo tajemnými uličkami, které se zanořovaly do skoro sklepních bytů a zase vynořovaly do třípatrových budov. Několikrát jsem omylem zabloudil do slepé uličky, ale budovu s poslední gotickou fasádou jsem nemohl najít.

Dvacáté století mě zbavilo starých předsudků o Židech jako o strůjcích zla, pachatelích rituálních vražd, travičích studní a osnovatelů mezinárodních spiknutí.

Přesto jsem se ve čtvrti Josefově necítil roku 1832 úplně dobře. Jako by na mě koukaly skryté oči z těch fasád a zpod okapů. Jako by tyhle zdi věděly, že přicházím z časů, které vědí o židovském osudu mnohem víc. Jako by tušily, že jednou budou stěny evropských synagog plné seznamů jmen, které patřily lidem, co se nevrátili z nacistických lágrů.

Povolil jsem si zdobený límec své nové košile. Bylo mi horko.

Moc gójů čtvrtí nechodilo. I já už jsem chtěl mít setkání s kupcem Oherem za sebou a domluvit místo předání zboží někde mimo tyhle zdi.

Pak jsem tu gotickou fasádu uviděl. A vůbec bych neřekl, že na rohu Dušní v takovém brlohu bydlí jeden z nejbohatších židovských překupníků, Abram Oher.

Židovské děcko v košili a černém čepci mi proběhlo pod nohama. Z okna nad dřevěným plotem smrděla rybina. Něco se tam pánilo. Na schodišti v prvním patře pokuřoval povaleč hilsnerova typu (i když chudák Hilsner ještě nebyl ani v plenkách) a pozoroval mě.

Pod schodištěm prala židovská žena v neckách prádlo, které po jednom vyndávala z dřevěných díží za sebou. Ne, to nebyla židovka. To byla gójka, co si ji najali k práci. Měla zarudlou pokožku od páry a červené ruce od valchování.

Omítka na dvojdomu byla značně oprýskaná a několik střešních tašek nad vchodem bylo děravých. Na hromadě desek u vchodu spaly dvě černé kočky.

A pak ten balkon... tam na něm seděl mladík (kdybych měl předsudky, řekl bych, že měl obří izraelitský frňák, ale já ze své doby a po dokonalém studiu holocaustu předsudky neměl). Spíš jsem věděl, co děti a vnuky a pravnuky těchhle Židů čeká.

„Hledáte asi dědečka,“ řekl mladík bez pozdravu, aniž by ke mně vůbec natočil hlavu. Měl kolem uší zahnuté kudrlinky, na první pohled nebylo poznat, že to jsou pejzy.

„Pokud je váš dědeček Abraham Oher, tak právě toho hledám,“ pohlédl jsem k němu nahoru.

Věděl jsem, že s obchodováním musím opatrně. Židé neradi, když někdo hned odkryl karty.

Čekal jsem nějakého obtlouklého starce. Čekal jsem, že bude sedět za psacím stolem s intarzovanými šuplíky a šuflátky. V jeho pokoji že bude přelejstrováno a v zaprášených policích se budou kupit stovky knih a zápisníků.

Ale neuviděl jsem ani to, ani Žida v kaftanu, s pejzy a s pohledem plným zlatek. Pan Abraham Oher byl světoběžník, elegantní šedovlasý stařík šlechtického vzhledu s oholenou tváří, v košili a kalhotách zakrytých županem.

Kdybych nevěděl, že vstupuju do oprýskaného domu v judejské čtvrti, kousek od prastarého izraelitského hřbitova, kde leží rabi Löw, vůbec bych neřekl, že se tu můžou skrývat pokoje plné orientálních svíců, lamp, karaf a porcelánu zdobeného rostlinnými motivy. Obrazy lidí, portrétní umění a výjevy ze života židé nesměli mít doma.

„Staré tradice se tady u mě mísí se vším novým, co nám přinesly zámořské cesty,“ chlubil se stařec, když mě uvítal a vstal, aby mi viděl do očí ze stejné výšky. Nepovedlo se mu to, protože jsem byl o dvacet čísel vyšší. U dveří hlídal jeho vnuk s pejzy, který neměl ani stín ze svého moderního dědečka.

„Tuhle číši, ze které pil císař Fridrich Rudovous, mi darovali v Cařihradu,“ pohladil vitrínu s pohárem nevalné vizáže. Popošel.

„Tady mám platidlo, které uzmul Hernán Cortéz aztéckému vládci, než vyhladil celou jeho civilizaci,“ poklepal na vedlejší skříňku.

Pak zůstal očima zabodnutý do mě.

„Hned poznám, že jste přišel kvůli obchodu. Ale protože vás neznám, nejenomže se dál bavit nebudeme,“ změnil tón řeči. Žádné podlézání, žádná lstivost. Zhruběl.

„Ale navíc si tady teď ode mě koupíte jeden ze šperků z mých dílen,“ uvedl náš seznamovací rozhovor na pravou míru.

Zachoval jsem klid. Stejně jsem napínal uši, abych jeho podivné němčině rozuměl. Zatím jsem se v devatenáctém století neaklimatizoval.

Ze dveří kromě vnuka vylezl ještě další příbuzný, tentokrát robustní a obtloustlý strážce a tiše čekali na případný Oherův pokyn.

Kupec se mi díval do očí, hledal moje slabiny a čekal, co mu na to řeknu.

Neřekl jsem vůbec nic. Jen jsem vyndal mezuzu, mlčky mu ji předal a vyčkával, co s ním Verbířův vzkaz udělá.

Postavil se blíž ke světlu od okna, rozevřel pouzderko, něco z něj vyndal a přeměřoval si to očima. Strážci stáli bez pohnutí. Drželi mě očima ve stejném bodě, do kterého mě Abraham Oher dovedl.

Židovský kupec bez hlesnutí vzkaz zase uzavřel do pouzdra, tiše se otočil a podíval se na mě tentokrát jako panovník na osobu, která se někde vyznamenala v boji.

Mezuzu tiskl v dlani, pak ji opatrně zasunul do zádří. Jako by pro něj byla kdovíjak cenná.

„Tak co pro mě máte, pane... Jak se to jmenujete?“ zeptal se najednou beze stop podezření, že bych byl nějaký podvodník, tajnej nebo volavka.

„Na jméně nezáleží. Stejně se uvidíme jenom párkrát,“ nadhodil jsem už trochu sebejistěji, „jsem tady cizinec, pane Ohere. A zase po čase odjedu. Mám pro vás ke koupi tohle,“ vyndal jsem váček s několika vycíděnými šperky z pokladu. Kromě nich jsem vzal pro jistotu i dvě mince.

„Hermann! Elijah! Komm hier!“ poručil stařík oběma strážcům. Přiběhli k němu jako pejsci a ohlíželi předměty z pokladu jako ohledavači místo činu.

Pak se bavili řečí, které jsem nerozuměl. Hebrejštinou. Nebo její evropskou odnoží. Šeptali. Nevyrozuměl jsem z jejich hovoru žádné závěry, emoce, nic. Mohl jsem stejně tak očekávat, že mě teď vyhodí, nechají zabít, zmlátit, nebo že mi rovnou dají peníze.

„Potřebujete na to doklad?“ zeptal se mě vnuk, kterému starý říkal Elijah.

„Ne. Jen patřičnou sumu na ruku,“ odpověděl jsem tvrdě.

Zase se dokola kol bavili tou hatmatilkou. Pak promluvil přímo Oher.

„A to vám máme věřit, že jste to neuloupil nějakému šlechtici?“

Řekl jsem mu na to tu větu, kterou mi poradil Verbíř.

Po dalších pěti minutách hatmatilky ke mně starý přišel a nabídl mi přesně desetinu toho, co mi radil Verbíř – „méně si za to neber! Nenech se ošidit!“

„Blázníte, pane Ohere? Dejte mi desetkrát tolik!“ vpálil jsem mu do obličeje. Pak jsem dostal pocit, že kdyby chtěli, mají mě v hrsti. V místě, kam křesťané moc nechodí. Za starými zdmi prolezlými plísni a kabalistickými zaříkávadly. Stačilo by málo a mohl jsem navštívit některého z pohřbených rabínů tam pod zemí.

„Předpokládám, že tohle jste donesl jen na ukázkou?“ uklidňoval mě.

Přikývl jsem.

„Kolik toho máte?“ zajímal se.

„Zaplaťte mi a nechte mě na pokoji. A za měsíc mě máte zpátky s větší částí mého dědictví,“ navrhl jsem mu.

„Dědictví?“ zasmál se Oher křivě. Vnuk se taky zasmál.

„Dám vám teď polovinu toho, co žádáte,“ luskl prsty, Elijah zaplul někam za dveře a za chvíli se vrátil s obnosem, který starý nabízel.

„Přidejte ještě pět set a dohodneme se,“ smlouval jsem.

Žid si postrčil váček s částí pokladu na stůl a poslal vnuka pokynutím ruky pro pět set.

Nevím, co v mezuzě bylo od Verbíře za vzkaz nebo cennost. Možná zaříkávadlo. Nebo prostě něco, co židovský kupec Verbíři dlužil. Ale odcházel jsem toho dne z izraelitské čtvrti se slušným obnosem na několik obleků, dostatek jídla na příští měsíce a na nezbytné potřeby pro přežití v téhle době.

Později jsem Oherovi skutečně doprodal zbytek pokladu – sice pod cenou, ale i tak mě to zajistilo na nejbližší dobu jídlem, šatstvem a vším, co jsem potřeboval. Židovské čtvrti jsem se pak vyhýbal. A musím dodat, že od nich mě nikdo nepronásledoval. A o jeden

poklad mívá? Ve srovnání s tím, co nám ze země odtáhli Švédové, to bylo pro zasmání.

Šaty jsem teď měl. Zajištění penězi taky. I střechu nad hlavou ve svém tajném doupěti z 21. století. Jen tam nesmím nikoho zvenčí pustit. Co by si o mně pomysleli? Pojem mimozemšťan ještě neznali. To přinesou až první romány H. G. Wellse a Julese Vernea.

Takže co mi chybí?

Identita a plán.

Nejdřív sám ze sebe musím stvořit hrdinu, kterého tady v té době budu hrát. Je to absurdní. Že já už nebudu já. Většinu života budu někým jiným.

Především potřebuju jméno a splášit doklady. S těmi doklady si nějaký dovedný falzifikátor za nějakou tu zlatku rád poradí. V době, ve které jsem se ocitl, existovaly pasy, když chtěl člověk někam vycestovat. Záznamy v matrikách, pak něco jako výuční listy – to jako že člověk patří k nějakému cechu. Ale občanku tady naštěstí potřebovat nebudu.

Teď to jméno. Na koho si tu chci hrát? Předpokládám, že na českého vlastence. Raději měšťana než šlechtice. Mohli by po mně chtít rodokmen. Přinejhorším i ten se dá zfalšovat.

Pokud si vzpomínám, začali si v druhé obrozenské generaci dávat třetí jméno. Václav Vladivoj. Karel Hynek. Jiří Vlastivít. Jan Evangelista.

Musím si vymyslet nějaké nápadité a přitom ne tak provokativní.

Křestní jméno Jan se mi vždycky líbilo. Tak se stanu Jenem.

A co otčestvo? Ne. Jan Vladimírovič zní moc rusky.

Dám si nějaké nápaditější. Už to mám!

Jan Všehomír! Není to moc odvážné? Když je Bolemír a Vojmír, Pravoslav a Budislav, proč by nemohl být Všehomír? Tak dobře to zní!

A teď příjmení. Německé nechci. Co bych byl za vlastence, kdybych se jmenoval Amerling nebo Jungmann? I když Jungmann se prý taky chtěl přejmenovat na Mladoně.

Chci české. Libozvučné. Aby vplulo do ouška šlechtické dcerky i poslední slůžky.

Vzpomínám si na příjmení Nebeský nebo Chmelenský. Vinařický nebo Hněvkovský.

Snad abych se pojmenoval Vranovský. Ale to je takové obyčejné.

Už to mám! Odkud přicházím? Z budoucnosti.

Tak Jan Všehomír Buděj. A je to. To zní šíleně, ale dobře se to pamatuje a vypadá to hodně slovansky.

Když už jsem stvořil svoje nové jméno, půjdu na podobu.

Zadívám se do zrcadla.

Jak bych měl asi vypadat? Oni tady mají silné a zdravější vlasy, nejemné plavé jako já. Všichni je mají většinou hnědé, trochu přerostlé, ti bohatší pánové sčesané nad čelem do takové vlnky. Vousy se moc nenosí. Chodí hladce oholení. Občas má někdo licousky. Kníra nenosí. Krk mívají zakrytý košilí. K oblečení hlavně pánové – i studenti – nosí hůl. Je móda holí. Hladkých, sukovitých i s hlavičkou – třeba ve tvaru slunce.

Musím si tedy nechat narůst vlasy. Ale i tak mě budou považovat za nějakého plavého Poláka, Švéda nebo vůbec severský árijský typ. I když pojem Árijec radši ještě necháme nějakých osmdesát let spát.

Žiletky ještě mám. Horší to bude s mytím hlavy. A člověk tady musí myslet i na to, co použije, až mu dojde zásoba šamponu a zubní pasty. Co na to používají?

Zkrátka Jan Věhomír Buděj bude nordický týpek v obleku střední měšťanské třídy (abych nepoutal moc pozornosti), co do Prahy přibyl z venkova. Musím si ještě vymyslet město, které mi už jako horlivému vlastenci bylo k životu malé, proto jsem vyrazil do matičky Prahy.

A čím se jako budu živit?

Student už být asi nemůžu. Jsem odrostlý. I když vypadám celkem mladě. Musím se vydávat za učenice. Nebo profesora? No, zkusím to...

Tak vidíte – kolik musíte řešit otázek, když se zničehonic ocitnete v jiné době. Robinson musel počítat se ztroskotáním, když se vydával na plavby. Já předem s ničím nepočítal!

Hygiena v devatenáctém století... to je něco příšerného. Musím každé ráno ke studni s dřevěným roubením na náměstíčku. Páka pumpy skřípe jako nenaolejované kolečko. Kolem studny je vždycky rozruch, pokaždé aspoň dvě tři ženy v šátcích – služky nebo matky z chudších rodin – naváží vodu do dřevěných nebo plechových štoudví a jdou s nimi do nejbližších uliček.

Vodovod je ještě hudbou budoucnosti. A kanalizace? Začíná se budovat.

Navážím si dvě plechové štoudve, které jsem si zakoupil od trhovce a vleču se s nimi do soukromí svého futuristického bytu. Pokaždé jen dvě, abych nevzbudil pozornost. Vždy dávám najevo, že se s nikým moc nechci bavit, radši hraju takového morouse, aby se mě zbytečně nevyptávali sousedé, kdo jsem.

Naštěstí jsem v prvních dnech mohl na ohřev vody použít malou propanbutanovou bombu, která mi zbyla z poslední dovolené z budoucnosti. Ale až plyn dojde, musím teplo a ohřívání vůbec začít řešit. Jestli tady mám setrvat dlouho, léto vydržím, ale v zimě se budu muset přestěhovat do bytu s kamny. A nakoupit si otop. Dříví a uhlí.

Hygiena v roce 1832 je drsná... omývám si aspoň intimní partie, podpaží a vzadu za krkem. A nohy.

Přesto se mi podaří vyváznout. Řešení najdu, když sám sobě přestávám vonět vábně. Když mi první milé zvířátko z řádu blechovitých (promiňte mé biologické neznalosti) skočí po krku.

To řešení mělo název lazebny. Ne, to ještě nebyly lázně. Třeba ty Svatováclavské nebo Karlovy rozhodně ještě nebyly zřízeny.

Je strašně těžké se smířit s tím, že tady lidi čistotu nepřeháněli. Zkrátka vodovodními trubkami voda neteče. Ani studená. Kdybyste si chtěli každý den dát plechovou vanu nebo necky vody, nosičům vody – nosí ji v putnách – byste se nedoplatili. A co teprve, když si ji chcete ohřát... Neexistuje! Hned by mě odhalili jako podivína nebo mimozemšťana.

Naštěstí jsem si našel šikovnou lazebnu. Ve Václavské ulici.

Přicházel jsem tam později každý třetí den, aby to nebylo nápadné. Koupel v kádi s teplou vodou si mohli dovolit stejně jen zámožnější měšťané. V tom lazebnictví byl majitel pan Hartl vždycky vyvalený na ošoupaném křesle, cepoval svoje zaměstnance – tehdy ještě ne zaměstnance – ale tovaryše a učedníky. Někteří prali, jiní dělali barbíře – stříhali, myli, holili. Smrdělo to tam jako ve velkovývařovně, špína odtékala několika koryty do Vltavy. Podezíral jsem je, že v jedné vodě nechají vykoupat nejmíň pět lidí, pak ji použijí na holení a nakonec v ní perou. Další použití drahocenné vody jsem nechtěl ani odhadovat. Skoro černá tekla koryty pryč.

Člověk si zvykne. Jenže já musel tu svou pokožku rozmazlenou a doslova poničenou manýry 21. století pekelně nutit, aby zkrotla. Aby se zamastila a dala s mytím každý den pokoj.

Jsou to pro vás možná pitomosti – ale dřív měli lidi vlasy tvrdší a hustší proto, že si je myli – nepovažujte to za sci-fi – jednou za měsíc až dva. Proto se mastné vlasy lidí víc leskly. A když vám řeknu, že někdy si je ženy dokonce pomazávaly sádlem...

Ale dost o tom. Už máte obrázek.

Pojďme k fantastickému příběhu, který se mi v té době začal otevírat. A to právě tehdy, kdy jsem si tam začínal zvykat. Zvykat se všemi nedostatky, smrady a směšnostmi. Ale taky neporušeností, jakousi panenskostí a svěžestí.

Přestal mě trápit stres. To slovo se mi později vymazalo ze slovní zásoby. Stejně jako ostatní pojmy mé přetechnizované doby. Inu, i na pustém ostrově si zvyknete.

Když jsem se opravdu doslova učil přízvuk zdejších Pražanů, gesta, když jsem odezíral jejich pohledy, styl chůze, pozdravy, když jsem se pomalu učil jejich fráze, způsob nadechování a vydechování, začal jsem se v téhle době trochu cítit.

Ale nešlo jen o styl chování. A o hygienu. O návyky. Šlo o to, že já nejsem tvor, který by se tady mohl jen tak poflakovat. Rád se cítím důležitý. Potřebuju něco dělat. Sledovat nějaký cíl. Nestačí mi tady jako nějaký poblázněný etnograf sledovat, jak místní domorodci jedí, jak se páří, spí, modlí a čím se baví.

Když už jsem se ocitl právě v tomhle roce – musí to mít nějaký důvod. A tak jsem si po několika týdnech tady začal zjišťovat, jak to funguje v prostředí, o kterém se běžný český student bude učit ve škole.

Úředníci jsou tady komplet poněmčení. Němčina zní z tržiště, z lazeben, hospod, dílen i z kasáren. Kasáren – těch tu má Jeho Císařská Milost hodně. A posádkou jsou tu huláni, pěchota, jezdecko i dělostřelectvo.

Věděli jste, že mše bývají stokrát častěji a kněží a jejich „asistentů“ je stokrát víc? A že ty mše bývají v latině?

Napadlo vás někdy, že když se z křivých a úzkých uliček vyřítí kočár tažený koňmi, může vás taky přejet? A že existují sběrači koňských koblížků? Vážně! Potkal jsem jich tu už několik!

A těch roztodivných žebráků, mrzáků, invalidů a sirotků, co při běžné procházce potkáte – tedy v chudinských čtvrtích hlavně.

Hospod, ratejen a putyk je tu o poznání míň než kostelů, kaplí a kasáren.

A ta rozličná řemesla už ani jmenovat nebudu – to bychom tady byli do Vánoc, než bych vyjmenoval všechny profese, podprofese, živnosti a vůbec činnosti, kterými se tady lidi zabývají – všichni tady mají svou společenskou funkci – od devadesátileté bezzubé vyhazovačky odpadků až po pětiletá mrňata, co roznášejí mouku, pečivo a všelijaké drobnosti do domácností.

Každý kout má svého správce. Řeka, park, brána, věž i noční ulice. Každý správce místa má svůj znak – někdy vestu, jindy čepici, šátek, knoflík nebo boty. Všecko lidské ruce zužitkují. I poslední stébélko trávy.

Takže co tady se mnou? říkám si a hledám pro sebe tedy ten úkol, který mi tak tajemně nastínil Verbíř. Pak začnu hledat společenské akce. Z čeho vyjít? Z novin. Splašil jsem Pražské noviny v češtině, je tam spíš literatura, nějaké medailonky a asi tři čtyři zprávy. Pak jsem sehnal Večerní vyražení – vydává Václav Rodomil Kramerius – a hele! Je tu otištěná báseň nějakého Ignatia K. Máchy! Neboli Karla Hynka Máchy! No tohle! A už pomalu tuším, kam budou směřovat moje další kroky a myšlenky.

K vlastenecké společnosti! Pane Verbíři – jestli je to špatně, dejte mi znamení! Ale to asi bude prostředí, které tady chci poznat nejvíc! Zrod novodobého českého národa! První plesy! První české knihy! První slovníky, časopisy, první divadelní hry v češtině! Tam chci!

Do ruky se mi dostane i Časopis českého muzea a samozřejmě noviny pražských Němců. Bohemia, der Unterhaltungsblatt. Ale ty nečtu. Mám zájem o ty první.

A tak začnu pátrat po místech, kde se scházejí páni vlastenci. Kolik si ze školy pamatuju jmen? Jungmann? Šafařík? Čelakovský? Jsou teď vůbec všichni v Praze? Habsburská říše je přece rozlehlá a skýtá vzdělancům hodně pracovních možností. Třeba můžou vzdělávat šlechtická dítká. Nebo bádat v archivech. Sestavovat rodokmeny.

Ale ať už si rozpomenou, na kolik jmen chci, jedno jméno mě láká ze všeho nejvíc. Jméno osobnosti, kolem které se vytvořil kult mnohem starší, delší a tajemnější než kolem kteréhokoli jiného mužského spisovatele z devatenáctého století.

Karel Hynek Mácha.

O koho jiného bych se měl zajímat, když ne o něj? Jak to s ním doopravdy bylo? Jak žil? A tak jsem začal pátrat po stopách tehdy dvaadvacetiletého mladíka.

Co dělal geniální básník v květnu roku 1832? Nemohl jsem si vzpomenout. Kdybych na univerzitě pilněji studoval, mohl jsem vědět, kde ho najdu.

Vím neurčitě jen to, že studoval. Asi filozofii. Ano, před právy se musela vystudovat filozofie. Vyšla mu už aspoň nějaká báseň? Pokud ano, kde, v jakém časopise?

Jak Mácha žije? Jak bydlí? Co cítí v tomto roce v Praze? Utíká už na své pověstné toulky po hradech, ruinách a kopcích?

Najednou mi dojde, že to máme s opěvovaným básníkem společné. Napsal jsem kdysi povídku Svatý tulák. Odehrávala se sice v devadesátých letech 20. století, sto šedesát let po smrti autora Máje, ale co když jsme na svých toulkách měli stejné pocity?

Zatím jen mlhavě cítím, že se můj úkol tady týká právě národního pěvce. Netuším sice proč. Snad mi to Verbíř brzy prozradí. Nebo aspoň naznačí.

Zároveň se bojím. Bojím se, pokud to má být právě Karel Hynek.

Mácha je totiž natolik slavný, tak legendární, že se obávám být i jen pohledu na něj trochu jinak. Nově. Co když budu Máchou, až ho potkám, zklamaný?

Celé generace vědců a básníků se zabývaly třeba tím, jaká byla romantikova tvář. Jestli se podobal obrazu, jestli byl sexuálně zvrácený. Mácha bude nejskloňovanější jméno básníka příštích dvou set let. A domnívám se, že i díky jeho předčasné smrti. Umřel v rozpuku, umřel, aby se stal legendou.

Co když ho poznám jinak? Co když jsem tady proto, abych změnil dějiny, a Mácha nezemře a nebude tak slavný?

To je na mě příliš moc otázek. Zatím jsem na počátku svého poslání.

Musím Máchu najít.

A s ním celou jeho generaci. Vlastence. Mladíky, kteří se nadšeně učí česky. Kteří se bouří proti německému živlu. Kteří píšou.

Spolu s legendami z učebnic ale určitě potkám lidi z masa a kostí, lidi, kterým bývá zima, horko, kteří se zamilovávají a urážejí. A to na tom bude asi to nejlepší.

Poznám je skutečně. Ne z četby. Tak fajn, jdeme hledat Máchu

Kde mám hledat filozofickou kolej? Zvolil jsem Klementinum. Doufal jsem, že Mácha tam stále ještě studuje.

Na nádvoří jsem potkal jezuitské kněze zabrané v latinském hovoru. Odraného metaře. Pak konečně několik pánů studentů. Jeden, se střapatým volánem u krku na košili a s úzkou holí, tlumeně mluvil k dalším dvěma. Ti neměli tak honosný oděv. Vypadali chudě. Ten bohatší to říkal německy.

Už předem jsem si připravil důvody, proč jsem tu. Především nechci, aby mě Mácha hned napoprvé uviděl. Dokud přesně nevím, co mám v téhle době dělat, nesmím se prozradit. Navíc náš básník se nebavil s lidmi, které neznal. Nebavil se s takovými, kteří ho dostatečně neoslovili důvtipem. Nebo nadáním. Neztrácel s nimi čas.

Dokázal být i protivný a panovačný, když na to přišlo.

A já jsem se u něj nechtěl uvést nějak hloupě.

Jestli s ním tady mám navázat kontakt, musí se to odehrát nenápadně. Pokud něco zkoním, literární badatelé nebudou rádi. Budou zkoumat i sebenepatrnější záhyby Máchových vztahů s lidmi. Dohadovat se nad každou kresbou v jeho Zapisníku.

Mácha byl sice autor fragmentů, ale plodný autor. Mohl by o mně psát. A historie by se výrazně změnila.

Zatím bych ho chtěl pozorovat z dálky. Nastudovat jeho chování. Naučit se znát jeho okolí. Podle svých současníků je to podivín. Člověk, který se šíleně vymyká době. Výstřední typ. Rád na sebe poutá pozornost. A jindy má stavy, že připomíná rezignovaného odsouzence na smrt.

A já chci všechny jeho nálady, jeho stavy nejdřív nastudovat. Říkáte si, že je to bláznovství – v době bez techniky, v době, kdy v Čechách ještě nebyla ani první daguerrotypie, předchůdkyně fotek.

Ale to může hrát do kapsy mně.

Mácha vlastně zažil jenom svoje studentská léta. Pak chvíli právnické praxe. A potom hned umřel. Vzpomínám si, že jeho studia byla divoká, stejně jako moje.

Kdybych se teď na něj rovnou ptal na dvoře Klementina, asi by mě k němu dovedli. Pokud se nepotuluje někde za Prahou. Ale já nechci, aby mě dnes viděl.

Sázím na to, že ho mezi ostatními poznám.

Čekám na nádvoří. Vysoká astronomická věž se tyčí nad křídlem se studovny i nad tím se Zrcadlovým sálem. Jezuité... taky jsem o nich četl několik knížek. Je jich tu hodně. Vždycky jsem si o nich myslel, že jsou to přísní a upjatí fanatici. Někteří z nich vědci. Z oboru astronomie, fyziky a matematiky.

Ale tamhle opodál stojí i několik příjemně se usmívajících kněží. Zase tolik se v tom nevyznám. Možná jsou to teprve seminaristé.

Schovávám se za nárožím, tam, jak se odsud v mé době vchází do knihovny. Teď jsou tu napůl zavřená kovaná vrata. V té otevřené

půlce se najednou objeví postavy. Vycházejí rozjařeně z budovy. Skončila přednáška. Studenti všech dob se těší na přestávku. Na vášnivě diskuze. Brzy jim budu sám naslouchat. Teď překvapeně posunu klobouk to čela, úlekem sevru hůl a knihu a otočím se.

Tihle studenti mluví směsí tří jazyků.

Slyším latinu.

Bene ambula, říká mladík s rovnými kaštanovými vlasy, to znamená šťastnou cestu.

Haben Sie die Aufzeichnung? Máte zápisky? ptá se toho s rovnými vlasy druhý mladík, hubený, v ošoupaném obleku.

„Všecko, co pan abbé vyřknul,“ odpověděl ten s rovnými vlasy konečně česky.

Tohle budou posluchači filozofie, usoudil jsem.

„To by bylo, aby prüfung u abbého špatně dopadla,“ zasmál se třetí mladík, s nosem jako bambulka. Všichni tři, kteří mi byli nejbliž, patřili k těm chudším. To podle oblečení. A podle češtiny. Tihle studenti asi neplatili školné. A proto museli chodit i na nepovinné přednášky.

Našpízoval jsem uši, jestli neuslyším něco o Máchovi. Z těch tři rozhodně ani jeden nemohl být on. Nevím, jestli nosil vousy – proti tehdejšímu zvyku – už na filozofii. Tihle tři byli hladce oholení, tváře měli koneckonců hodně mladé. Mácha podle podobizen vypadal děsně zestárle. Na tom obraze Jana Křtitele vypadal vůbec jako sešlý stařec.

Vždycky jsem si tak říkal, že takhle nemohl vyhlížet. I přes ty své stavy a únavné cesty a životní patálie. Takhle staře ne.

Zatímco se tři studenti bavili o těžkosti zkoušek u jakéhosi abbého, troufnul jsem si kouknout po ostatních. Nasazovali si ve vratech klobouky a čepice. Někteří nesli v rukou nebo pod paží složky s písemnostmi. Jiní knihy.

Zaměřil jsem se na dvojici, která mi přišla nejvíc podezřelá. Malý, podsaditý zrzek s výrazem bručouna a přechytralce něco divokými gesty vysvětloval vysokému a mírně sehnutému čahounovi v dlouhém redingotu. Proč měl plášť, i když už byl červen?

Zaslechl jsem jenom to, že se hádali o jakési cestě.

„Všichni se z něj třeba zblázníte!“ prskal ten malý tomu druhému do ucha.

Prskal, že toho, o kom mluvil, neměl rád. Že by záviděl? Žárlil?

„Vy ho tak neznáte, Berte. On je svůj. Já s ním byl už dvakrát,“ hájil čahoun toho, o kom se bavili. Zbystril jsem sluch. To se musí bavit o...

„Je až moc výstřední, ten váš Mácha!“ zahučel skrček. Zahučení zaniklo v hovorech ostatních studentů. Proč Máchu tak nesnášel? Změřil jsem si ho pohledem.

Byl nepěkný. Na čele se mu dělala na pihaté pokožce divná rýha od rozčilování.

„Jednou vás všechny přivede in die Klemme, do průšvihů!“ povídá skrčenec.

„Já s ním ale půjdu!“ prohlásil vysokán. – „On se zastává Poláků, kteří bojovali za svou vlast! Ne jako my tady v Praze zalézáme do děr! Ve třicátém roce dokonce u svých rodičů ubytoval polské uprchlíky, sháněl pro ně jídlo a ošacení!“ bránil Máchu.